

Schepping in “dagen”

- bezinning op ontstaan aarde -

September 2026

Henk de Ruiter,

Predikant Baptistengemeente het Lichtpunt, Doetinchem

Samenvatting

Dit artikel biedt een meerdimensionale, exegetisch en theologisch verantwoorde bezinning op de aard van de scheppingsdagen in Genesis 1 en 2, tegen de achtergrond van de hedendaagse spanning tussen Bijbelse scheppingsleer en moderne wetenschappelijke tijdsmodellen. De centrale vraag is niet of natuurwetenschap serieus genomen moet worden, maar in hoeverre wetenschappelijke modellen normatief mogen zijn voor de uitleg van de Schrift.

De gehanteerde methode combineert vijf exegetische invalshoeken: literaire, taal- en woordkundige, historische, sociaal-culturele en canoniek-theologische exegese. Literaire analyse laat zien dat Genesis 1 het karakter draagt van een historisch-theologische vertelling, met een heldere zes-plus-één-structuur die toewerkt naar de sabbat. Taalkundig onderzoek naar het Hebreeuwse *jôm* toont dat de combinatie met een volgnummer en de herhaalde formule 'het werd avond en het werd morgen' consequent wijst op een gewone, vierentwintig-uurs dag. De historische en sociaal-culturele exegese plaatst deze bevindingen tegen de achtergrond van de oud-oosterse wereld, waarin Genesis 1 en 2 zich onderscheiden van mythische kosmogonieën door een lineaire, doelgerichte tijdsstructuur. De canoniek-theologische analyse laat vervolgens zien dat deze lezing van de scheppingsdagen onlosmakelijk verbonden is met kernthema's als het sabbatsgebod, de historiciteit van Adam, de oorsprong van zonde en dood, en de typologische lijn van eerste schepping naar herschepping in Christus.

Het artikel weegt vervolgens eerlijk de argumenten die doorgaans worden aangevoerd vóór lange scheppingsperioden — vanuit kosmologie, geologie en biologie — en plaatst daar methodologische kanttekeningen bij, mede gevoed door de auteurs eigen laboratoriumervaring met versnelde verouderingsprocessen. Ook alternatieve interpretatiemodellen (theïstische evolutie, het raamwerkmodel, de gap-theorie, de tempel-interpretatie en de schijnbare-ouderdomstheorie) worden beschreven en exegetisch-theologisch getoetst. Een uitgebreide, historisch onderbouwde vergelijking tussen oude-aarde- en jonge-aarde-posities brengt de kernargumenten en hun zwakke punten helder in kaart.

De slotsom is dat de lezing van Genesis 1 en 2 als een beschrijving van zes werkelijke scheppingsdagen exegetisch het meest verantwoord is en de innerlijke samenhang van de Schrift het beste bewaart. Tegelijk wil dit artikel geen polemisch pleidooi zijn, maar een uitnodiging tot eerbiedige doordenking: wetenschap en Bijbel hoeven geen tegenpolen te zijn, mits wordt erkend dat de Schrift zelf de norm blijft voor haar eigen uitleg. Het artikel sluit af met een pastorale bezinning die ruimte biedt voor vragen en twijfel, zonder de normativiteit van Gods openbaring los te laten.

1. Inleiding – waarom deze bezinning?

De bezinning op de scheppingsdagen in Genesis raakt aan een spanningsveld dat in de hedendaagse theologie en geloofsbeleving steeds nadrukkelijker aanwezig is.¹ Enerzijds staat de klassieke Bijbelse belijdenis van God als Schepper, Die door Zijn woord hemel en aarde heeft voortgebracht. Anderzijds worden gelovigen geconfronteerd met de inzichten van moderne kosmologie, geologie en evolutietheorie, die uitgaan van zeer lange tijdschalen en een geleidelijk ontstaan van leven. Deze spanning roept basisvragen op over hoe geloof en wetenschap samengaan. Het gaat vooral om hoe we de Bijbel uitleggen: is de Bijbel betrouwbaar? Hoe lezen we haar? En hoe hangt alles theologisch samen?

Wat hier op het spel staat, is niet slechts de uitleg van Genesis 1 en 2, maar het vertrouwen in de betrouwbaarheid en samenhang van het Bijbelse getuigenis. De wijze waarop de schepping wordt verstaan, raakt direct aan vragen rond de historiciteit van Adam, de oorsprong van zonde en dood, de betekenis van verlossing en de eenheid van Gods heilsplan. Wetenschap en Bijbel behoren geen tegenpolen te zijn; de eerste verkent Gods schepping door observatie en modellen, de tweede openbaart de Schepper en Zijn doel. Beide verdienen respect en kunnen elkaar verrijken, waarbij open vragen in de wetenschap ruimte laten voor theologische reflectie. Wanneer de grondstructuur van Genesis verschuift, heeft dat daarom onvermijdelijk gevolgen voor de theologische samenhang van de gehele Schrift.

Deze spanning mag niet worden gereduceerd tot een tegenstelling tussen geloof en wetenschap. Het wezenlijke vraagstuk ligt dieper. Het gaat niet primair om de vraag of wetenschappelijke modellen serieus genomen mogen worden, dat moeten ze, maar om de vraag in hoeverre dergelijke modellen normatief mogen zijn voor de uitleg van de Bijbeltekst. Met andere woorden: laten we wetenschap de Bijbel uitleggen, of lezen we de Bijbel op haar eigen voorwaarden, in haar context en verband?

Mijn persoonlijke betrokkenheid bij deze thematiek is mede gevormd door mijn studie Hoger Laboratorium Onderwijs (HLO) en mijn werkervaring in industriële laboratoria, onder andere bij Thomassen en Driver. In die context hielden wij ons bezig met onderzoek naar de duurzaamheid en veiligheid van aluminium drankverpakkingen. Concreet onderzochten wij hoe dik de beschermende polymeer laag aan de binnenzijde van een blikje moest zijn om te voorkomen dat aluminiumionen in de drank zouden migreren. Aangezien dergelijke corrosieprocessen zich onder normale omstandigheden over vele jaren uitstrekken, werden zij in het laboratorium gesimuleerd door middel van verhoogde elektrische spanning en gecontroleerde belasting. Hierdoor konden tijdsprocessen die normaliter jaren vergen, worden teruggebracht tot seconden. Op basis van deze versnelde processen kon vervolgens een betrouwbare inschatting worden gemaakt van de zogenoemde “*shelf life*” van een product.^{2,3}

---

¹ Alister E. McGrath, *Science and Religion: A New Introduction*, 3rd ed. (Malden, MA: Wiley-Blackwell, 2020), 1–15. McGrath behandelt expliciet kosmologie, geologie en darwinistische evolutie en hun impact op christelijke scheppingsleer. “The relationship between science and religion is complex and has taken many forms.”

² E. McCafferty, *Introduction to Corrosion Science* (New York: Springer, 2010), 175–205.

³ Philip A. Schweitzer, *Paint and Coatings: Applications and Corrosion Resistance* (Boca Raton, FL: CRC Press, 2006), 67–92, 205–228.

Deze ervaring heeft mijn idee over tijdsberekeningen veranderd. Ik beseftte hoe tijd afhangt van hoe snel een proces gaat, de omstandigheden eromheen en de startpositie. Dit inzicht relateert vanzelfsprekend niet de waarde van natuurwetenschappelijk onderzoek, maar plaatst wel kritische kanttekeningen bij het absolute gezag dat soms wordt toegekend aan geologische en kosmologische tijdschalen. Wanneer wij de beginsituatie van de schepping niet kennen en de omstandigheden in het vroege verleden principieel onvergelijkbaar zijn met die van het heden, denk maar aan de invloed van de zondvloed, vraagt dat om grote methodologische voorzichtigheid bij het extrapoleren van huidige processen naar vroegere tijd.

Daarbij komt een fundamenteel kenmerk van de hedendaagse wetenschappelijke methode in beeld. Moderne natuurwetenschap werkt in hoge mate met modellen en hypothesen die in principe verifieerbaar of falsifieerbaar moeten zijn door herhaalbare observatie en experiment.⁴ Juist op het terrein van oorsprongsvragen, zoals het ontstaan van de aarde, de ouderdom van de kosmos en de ontwikkeling van het leven, stuiten wij echter op een principiële grens. Deze gebeurtenissen zijn niet direct reproduceerbaar, noch empirisch herhaalbaar, omdat wij niet kunnen terugkeren naar het begin van de geschiedenis.⁵ Dat gecontroleerde technische processen in het laboratorium versneld kunnen worden, toont overigens nog niet aan dat vergelijkbare versnelling zich ook spontaan en op grote schaal in de natuur heeft voorgedaan; dat onderscheid tussen technische mogelijkheid en natuurlijke werkelijkheid komt in hoofdstuk 7 verder aan de orde. Daardoor kunnen zowel naturalistische oorsprongsmodellen als alternatieve scheppingsmodellen niet in strikte zin experimenteel worden geverifieerd of gefalsificeerd. Zij functioneren daarom als theoretische reconstructies van het verleden, gebaseerd op interpretatie van huidige gegevens. Deze kennis beperking vraagt om bescheidenheid, zowel in wetenschappelijke claims als in theologische oordeelsvorming.

Vanuit deze achtergrond is de vraag naar de aard van de scheppingsdagen niet slechts een theoretisch probleem, maar een wezenlijke hermeneutische uitdaging. Hoewel Genesis 1 en 2 in dit artikel als uitgangspunt dient, beperkt de bezinning zich niet tot deze hoofdstukken. Het Bijbelse spreken over schepping strekt zich uit over de gehele canon, van de openingshoofdstukken van Genesis tot de profeten, de wijsheidsliteratuur, het onderwijs van Jezus en het apostolisch getuigenis in het Nieuwe Testament. De schepping vormt een doorlopend theologisch fundament binnen de Schrift en komt op meerdere beslissende momenten opnieuw aan de orde. Daarom richt dit onderzoek zich uiteindelijk niet slechts op Genesis, maar op het geheel van het Bijbelse getuigenis over Gods scheppend handelen. Hoe lezen wij Genesis op een wijze die recht doet aan zowel de tekst zelf als aan de bredere theologische samenhang van de Schrift? Hoe voorkomen wij dat moderne denkkaders het verstaan van de Bijbel ongemerkt sturen? En hoe bewaren wij tegelijk een open houding ten opzichte van wetenschappelijke inzichten, zonder de normativiteit van Gods openbaring prijs te geven?

Dit artikel beoogt daarom geen scherpe discussie en geen eenvoudige antwoorden, maar een zorgvuldige, laag voor laag bezinning waarin exegese, theologie en wetenschappelijke reflectie

⁴ Karl R. Popper, *The Logic of Scientific Discovery* (London: Routledge, 2002), 18–27, 40–44.

⁵ Stephen Jay Gould, *Time's Arrow, Time's Cycle: Myth and Metaphor in the Discovery of Geological Time* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1987), 3–18, 197–201. Gould schreef zelf vanuit de overtuiging van een oude aarde en methodologisch naturalisme; hij wordt hier uitsluitend aangehaald voor zijn punt over de principiële niet-herhaalbaarheid van historische, oorsprongsgerichte wetenschap, niet ter onderbouwing van een jonge aarde.

elkaar kritisch en respectvol ontmoeten. Het doel is niet om een strijd tussen geloof en wetenschap te voeren, maar om helderheid, verdieping en doordenking te bevorderen. Daarbij staat niet de verdediging van een vooraf ingenomen standpunt centraal, maar de vraag hoe de Schrift zelf gelezen wil worden. Alleen vanuit eerbied voor Gods openbaring en theologische consistentie kan een vruchtbaar en opbouwend gesprek plaatsvinden.

2. Methodologische verantwoording

2.1 Een meerdimensionale exegetische benadering

Dit artikel werkt met een meerdimensionale exegetische benadering, waarin verschillende invalshoeken elkaar aanvullen en corrigeren.⁶ Deze methode richt zich op trouw aan de tekst, duidelijke uitleg en theologische samenhang. Zij voorkomt dat één enkele benadering, bijvoorbeeld een puur taalkundige, historische of dogmatische lezing, het interpretatiekader gaat domineren.

De gekozen benadering omvat vijf onderling samenhangende exegetische methoden: literaire, taal- en woordstudie, historische, sociaal-culturele en canoniek-theologische.⁷ Door deze methoden in onderlinge samenhang toe te passen, ontstaat een breed gedragen interpretatiekader waarin zowel tekst, context als theologische doorwerking serieus worden genomen. Waar deze vijf invalshoeken tot verschillende conclusies zouden leiden, krijgt de taalkundige en literaire evidentie van de tekst zelf voorrang boven de canoniek-theologische doorwerking, omdat laatstgenoemde bedoeld is om de tekstuele bevindingen te plaatsen binnen het grotere geheel, niet om ze te corrigeren.

2.2 Literaire exegese als vertrekpunt

De exegetische bezinning begint met een literaire analyse. Voordat wordt ingezoomd op afzonderlijke woorden of historische achtergronden, moet eerst worden vastgesteld welk genre de tekst vertegenwoordigt en hoe zij literair functioneert. Deze stap is cruciaal, omdat zij bepaalt of Genesis 1 en 2 gelezen moet worden als poëzie, mythe, liturgisch schema of historisch-theologische vertelling. De beantwoording van deze vraag stuurt alle verdere interpretatie. Om te voorkomen dat deze eerste stap de latere conclusie al insluit, wordt het genre uitsluitend bepaald aan de hand van formele, extern toetsbare kenmerken — zinsbouw, werkwoordstijden, structuurpatronen en vergelijking met erkende genres elders in het Oude Testament — en niet aan de hand van de theologische implicaties die een bepaalde genrebepaling zou hebben.

2.3 Taal- en woordstudie

Vervolgens wordt aandacht besteed aan de taalstructuur van de tekst, met bijzondere focus op het semantisch bereik van het woord 'dag' (*jôm*). Met 'semantisch bereik' wordt bedoeld het geheel van mogelijke betekenissen dat een woord in verschillende contexten kan aannemen, variërend van een gewone dag tot een langere, meer algemene tijdsaanduiding. We kijken naar het woord zelf, naar hoe het in de zin staat en naar het verhaal eromheen, om te ontdekken wat dat woord in Genesis 1 waarschijnlijk betekent. Deze stap voorkomt dat betekenis wordt ingevuld vanuit externe harmonisatiedruk, in plaats van vanuit de tekst zelf.

---

⁶ Kevin J. Vanhoozer, *Is There a Meaning in This Text? The Bible, the Reader, and the Morality of Literary Knowledge* (Grand Rapids: Zondervan, 1998), 311–314.

⁷ Ruiter, Henk de. *Exegese DOEN*. www.refbaptisten.nl, 2025

2.4 Historische en sociaal-culturele exegese

Daarna volgt de historische en sociaal-culturele analyse (hoe de tekst paste in de oude wereld en samenleving). Hierbij wordt onderzocht binnen welke wereld Genesis functioneerde, welke kosmologische voorstellingen gangbaar waren en hoe tijd werd ervaren in de oud-oosterse context. Deze benadering helpt om de tekst te verstaan zoals de eerste hoorders haar hoorden en voorkomt dat moderne denkkaders onbewust worden terug geprojecteerd.

2.5 Canoniek-theologische exegese

Ten slotte wordt Genesis 1 en 2 geplaatst binnen de bredere samenhang van de Schrift. Deze canoniek-theologische lezing onderzoekt hoe latere Bijbelschrijvers naar de schepping verwijzen en hoe de scheppingsdagen functioneren binnen het geheel van Gods heilsopenbaring. Daarbij komen thema's aan de orde zoals sabbat, Adam, zonde, verlossing en herschepping. Deze stap vormt het theologische zwaartepunt van het artikel.

2.6 Integrale benadering

Door deze dimensies niet los van elkaar, maar in onderlinge samenhang toe te passen, ontstaat een exegetische benadering die zowel zorgvuldig, evenwichtig als theologisch verantwoord is. Zij biedt ruimte voor wetenschappelijke gedachten, zonder het leidende gezag van de Bijbel los te laten, en stimuleert een houding van eerbiedige doordenking in plaats van polemische stellingname, dat wil zeggen een benadering die niet uitgaat van het verdedigen van een vooraf ingenomen positie, maar van een open, zorgvuldige en eerbiedige zoektocht naar wat de Schrift zelf zegt. Deze benadering biedt ook ruimte voor dialoog met wetenschappelijke inzichten, mits met bescheidenheid over open vragen in beide domeinen. Dat de vijf exegetische lijnen in dit onderzoek uiteindelijk in dezelfde richting wijzen, is geen vooropgezet resultaat van de methode, maar een bevinding die de methode zelf oplevert; de lezer wordt uitgenodigd deze samenhang per hoofdstuk kritisch te toetsen in plaats van haar op voorhand aan te nemen.

3. Literaire exegese – genre, structuur en narratieve dynamiek

3.1 Inleiding: het belang van literaire oriëntatie

Een verantwoorde exegese van Genesis 1 en 2 begint met een zorgvuldige literaire oriëntatie.⁸ Voordat afzonderlijke woorden, zinnen of theologische lijnen worden geanalyseerd, dient eerst de vraag te worden gesteld wat voor soort tekst het is en hoe deze functioneert binnen haar literaire context. Het soort tekst bepaalt grotendeels hoe we de taal, beelden, opbouw en tijdsaanduidingen begrijpen.

In het debat rond schepping en evolutie speelt deze vraag een cruciale rol. Genesis 1 en 2 wordt door sommigen gelezen als poëzie, mythe, liturgie of theologisch schema, terwijl anderen de tekst begrijpen als een historisch-theologische vertelling. Deze uiteenlopende uitgangspunten leiden onvermijdelijk tot verschillende interpretaties van de scheppingsdagen. Een zorgvuldige literaire analyse is daarom onmisbaar.

3.2 Genre: historisch-theologische vertelling

De literaire kenmerken van Genesis 1 en 2 wijzen niet in de richting van poëzie of mythe, maar van een historisch-theologische vertelling.⁹ De tekst bevat weliswaar herhalingen, parallelismen en ritmische structuren, maar mist de structurele kenmerken van klassieke Hebreeuwse poëzie, zoals metrum, synonieme of antithetische parallelie en beeldrijke taal.

In plaats daarvan treft men een sober, zakelijk en geordend verhaal aan. De tekst presenteert de schepping in een geordende opeenvolging van dagen, waardoor een narratieve voortgang ontstaat. De opeenvolging van dagen, de consequente tijdsmarkeringen en de vaste formuleringen dragen bij aan een duidelijke historische voortgang. Deze stijl sluit nauw aan bij andere verhalende gedeelten in Genesis, zoals de zondvloedgeschiedenis en de aartsvaderverhalen. Hiermee is nog niet elke alternatieve lezing uitgesloten: ook een verheven, sterk gestileerd proza zonder strikt chronologische intentie — zoals het latere raamwerkmodel veronderstelt — zou de afwezigheid van klassieke poëtische kenmerken kunnen verklaren. Dat deze mogelijkheid hier niet wordt gekozen, berust niet alleen op het ontbreken van poëtische kenmerken, maar op de aanvullende argumenten in 3.3–3.6; hoofdstuk 8.2 gaat expliciet in op het raamwerkmodel als alternatief.

Dat de tekst theologisch geladen is, doet geen afbreuk aan haar historische karakter. In de Bijbel zijn geschiedenis en theologie immers onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het gaat niet om neutrale verslaggeving, maar om geïnterpreteerde geschiedenis, waarin Gods handelen centraal staat.

---

⁸ Gordon J. Wenham, *Genesis 1–15, Word Biblical Commentary, Vol. 1* (Waco: Word Books, 1987), pp. 1–40.

⁹ John H. Sailhamer, *The Pentateuch as Narrative* (Grand Rapids: Zondervan, 1992), pp. 80–110. Sailhamer ziet Genesis 1 als verhalend proza binnen de theologisch-literaire structuur van de Pentateuch, en niet als poëzie of mythe; de tekst presenteert zich als historisch-theologische vertelling.

3.3 Structuur: zes plus één

De opbouw van Genesis 1 wordt gekenmerkt door een heldere zes-plus-één structuur.¹⁰ Zes dagen van scheppend handelen monden uit in een zevende dag van rust, zegening en heiliging. Deze structuur verleent de tekst een ritmische en teleologische dynamiek: de beweging loopt toe naar de sabbat als climax en doel.

Binnen deze hoofdstructuur zijn duidelijke parallellen zichtbaar tussen de eerste en tweede driedaagse eenheid. De eerste drie dagen kenmerken zich door het scheppen van orderingsstructuren, licht en duisternis, hemel en water, land en vegetatie, terwijl de daaropvolgende drie dagen worden gekenmerkt door de vulling van deze structuren met concrete levensvormen. Deze symmetrische opbouw benadrukt de doelgerichte orde in Gods scheppend werk.

Umberto Cassuto heeft erop gewezen dat deze gestructureerde opbouw geen toevallig literair patroon is, maar een bewust geordende compositie die de eenheid, harmonie en doelgerichtheid van Gods scheppingswerk zichtbaar maakt. Volgens Cassuto wil de tekst niet slechts informeren, maar ook theologisch onderwijzen: de schepping is geen chaotisch proces, maar een ordelijk en doelgericht handelen van God, waarin ritme, herhaling en symmetrie de innerlijke samenhang van het geheel benadrukken.

Deze literaire ordening staat echter niet tegenover historische voortgang. Integendeel, zij versterkt het narratieve karakter door de opeenvolging van gebeurtenissen te structureren en inzichtelijk te maken.

3.4 Herhaling en ritme

De herhaalde formules “En God zei”, “En het was zo” en “En God zag dat het goed was” functioneren als literaire ankerpunten.¹¹ die de voortgang van het verhaal markeren en de lezer meenemen in het scheppingsproces. Deze herhalingen scheppen niet alleen ritme, maar benadrukken ook de soevereiniteit, betrouwbaarheid en doelgerichtheid van Gods spreken.

Het ritmische karakter van de tekst draagt bij aan haar onderwijzende functie. De structuur maakt de inhoud memoriseerbaar en toegankelijk voor mondelinge overlevering, zonder noodzakelijk afbreuk te doen aan historische referentie.

3.5 De avond–morgen formule als narratief ritme

De vaste afsluiting van elke scheppingsdag met de woorden “het werd avond en het werd morgen” verleent de tekst een uitgesproken tempo karakter. Deze formule sluit aan bij het natuurlijke dag-

---

¹⁰ Umberto Cassuto, *A Commentary on the Book of Genesis, Part I: From Adam to Noah* (Jerusalem: Magnes Press, 1961), pp. 12–58. “Cassuto geldt als een invloedrijke twintigste-eeuwse Joodse oudtestamenticus, die zich kritisch opstelde tegenover de klassieke bronkritiek en de literaire eenheid van Genesis benadrukte.

¹¹ Bruce K. Waltke, *Genesis: A Commentary* (Grand Rapids: Zondervan, 2001), pp. 56–95.

nachtritme en markeert de voortgang van de tijd. Zij functioneert primair als tijdsmarkering binnen het narratief.

Door deze herhaalde tijdsmarkering wordt de lezer telkens teruggeplaatst in de ervaringswereld van het dagelijkse leven. Daarmee wordt de schepping bewust verbonden met menselijke tijdsbeleving.

Soms wordt aangevoerd dat de zevende dag in Genesis 1 niet wordt afgesloten met de formule “het werd avond en het werd morgen”, en dat deze dag daarom geen gewone dag van vierentwintig uur zou zijn, maar een open of voortdurende periode. Literaire exegese wijst er echter op dat het ontbreken van deze formule functioneel en theologisch gemotiveerd is, niet chronologisch. De zevende dag vormt het hoogtepunt en doel van de scheppingsweek en wordt daarom literair onderscheiden van de voorgaande zes dagen. Het ontbreken van de afsluitende formule benadrukt het unieke karakter van Gods rust en opent een typologische lijn naar de blijvende sabbatsrust waar later in de Schrift over wordt gesproken. Dit literaire accent impliceert echter niet dat de zevende dag buiten de tijdsstructuur van de week valt, maar dat hij binnen diezelfde structuur een bijzondere, theologisch geladen positie inneemt. Het criterium dat hier wordt gehanteerd, is steeds hetzelfde: een literair kenmerk wijst op chronologie wanneer het de opeenvolging van gebeurtenissen markeert (zoals de dagnummering en de avond-morgenformule bij dagen één tot en met zes), en wijst op theologische accentuering wanneer het juist een bestaand chronologisch patroon doorbreekt (zoals het ontbreken van die formule bij dag zeven). Beide toepassingen bevestigen zo dezelfde onderliggende tijdsstructuur, in plaats van elkaar tegen te spreken.

3.6 Historische gerichtheid en literaire vorm

De combinatie van narratieve stijl, chronologische voortgang, tijdsmarkeringen en vaste formules is consistent met een lezing waarin historische gerichtheid wordt verondersteld.¹² Genesis 1 en 2 presenteren zich niet als mythische oertekst of symbolisch schema, maar presenteren Gods scheppend handelen als werkelijkheid.

Dit sluit aan bij de wijze waarop latere Bijbelschrijvers naar Genesis verwijzen. Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament worden Genesis 1 en 2 behandeld als historische werkelijkheid, niet als metaforische constructie. De literaire vorm ondersteunt deze lezing.

3.7 Conclusie: genre en interpretatie

De literaire analyse maakt duidelijk dat Genesis 1 en 2 het best worden verstaan als historisch-theologische vertelling. De tekst combineert literaire structuur met chronologische voortgang en theologische diepgang. Deze combinatie nodigt uit tot een lezing waarin de scheppingsdagen worden opgevat als werkelijke dagen, waarin God daadwerkelijk handelde binnen een door Hemzelf geschapen tijdsorde. Deze lezing nodigt uit tot verwondering over Gods orde, die ook in wetenschappelijke ontdekkingen weerspiegeld kan worden.

---

¹² Kenneth A. Mathews, *Genesis 1–11:26*, New American Commentary, Vol. 1A (Nashville: Broadman & Holman, 1996), pp. 110–190.

3.8 Genesis 1 en Genesis 2 – twee scheppingen of twee perspectieven?

In de discussie rond de schepping wordt Genesis 2 vaak naast Genesis 1 geplaatst, waarbij soms wordt verondersteld dat beide hoofdstukken twee verschillende scheppingsverhalen of zelfs twee afzonderlijke scheppingshandelingen beschrijven. Literaire exegese laat echter zien dat hier geen sprake is van twee scheppingen, maar van twee perspectieven op dezelfde werkelijkheid.

Genesis 1 biedt een kosmisch en gestructureerd overzicht van Gods scheppend handelen, geordend volgens de zesdaagse scheppingsweek. Genesis 2 daarentegen zoomt in op de zesde dag en beschrijft meer gedetailleerd de schepping van de mens, zijn plaats in de hof en de instelling van het huwelijk. De focus verschuift van kosmos naar mens, van orde naar relatie, van structuur naar verbond.

Het verschil in volgorde tussen beide hoofdstukken moet daarom niet chronologisch, maar literair en thematisch worden verstaan. Genesis 2 ordent de schepping niet om een andere tijdlijn te geven, maar om het theologisch zwaartepunt, de mens als beeld van God en drager van verantwoordelijkheid, duidelijker uit te werken. Binnen deze literaire benadering blijft de schepping van de vrouw onderdeel van de zesde dag, terwijl Genesis 2 deze gebeurtenis narratief uitwerkt zonder de chronologie van Genesis 1 te willen herschrijven. De relatie tussen Genesis 1 en 2 bevestigt daarmee juist het karakter van Genesis als historisch-theologische vertelling.¹³

Een specifiek punt van kritiek betreft Genesis 2:19, waar de vorming van de dieren ná de schepping van de mens genoemd lijkt te worden, in schijnbare tegenspraak met de volgorde van Genesis 1. Grammaticaal biedt de Hebreeuwse werkwoordsvorm (*wayyiqtol*) hier ruimte voor een pluperfectum-lezing: "God had de dieren gevormd," in plaats van een strikt opeenvolgend "God vormde toen de dieren." Een vergelijkbaar geval doet zich voor in Genesis 1:16, waar de vorming van de hemellichamen ("en God maakte de twee grote lichten") door sommige uitleggers eveneens als pluperfectum wordt gelezen ten opzichte van het eerder genoemde licht in vers 3, juist om de spanning tussen de vierde scheppingsdag en het reeds aanwezige licht te verklaren.¹⁴ Deze grammaticale mogelijkheid ondersteunt de eerder genoemde lezing dat Genesis 2 geen nieuwe of tegenstrijdige chronologie invoert, maar de gebeurtenissen van de zesde dag nader toelicht.

---

¹³ Victor P. Hamilton, *The Book of Genesis, Chapters 1–17*, NICOT (Grand Rapids: Eerdmans, 1990), pp. 1–72.

¹⁴ Bill T. Arnold and John H. Choi, *A Guide to Biblical Hebrew Syntax*, rev. ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 2018), on the pluperfect use of *wayyiqtol*; vgl. Hugh Ross, *The Genesis Question*, 2nd ed. (Colorado Springs: NavPress, 2001), 20–22, die Gen. 1:16 op dezelfde grond als pluperfectum leest.

4. Taal- en woordstudie – *jôm* in Genesis 1

4.1 Inleiding: het belang van zorgvuldige betekenisbepaling

De interpretatie van het Hebreeuwse woord *jôm* vormt een kernpunt in het debat rond de scheppingsdagen. Het woord *jôm* kan verschillende betekenissen hebben en omvat zowel een etmaal, het daglichtgedeelte van een etmaal, als meer algemeen een tijdsperiode. Juist daarom is een nauwkeurige contextuele analyse noodzakelijk. In exegese wordt betekenis niet afgeleid uit wat een woord *kán* betekenen, maar uit hoe het daadwerkelijk functioneert binnen zijn tekstuele context. Daarbij geldt het hermeneutische uitgangspunt dat de meest waarschijnlijke betekenis van een woord, zoals die uit het taalgebruik zelf naar voren komt, de basis vormt voor de uitleg, tenzij de tekst zelf dwingende aanwijzingen biedt voor een afwijkende lezing. Dat een woord in theorie ook iets anders zou *kúnnen* betekenen, is op zichzelf onvoldoende reden om van die meest waarschijnlijke betekenis af te wijken.¹⁵ Dit sluit aan bij wat de filosoof Paul Ricoeur de "hermeneutische boog" noemde: uitleg beweegt zich dialectisch tussen de structuur van de tekst zelf en het begrip van wat die tekst zegt, waarbij de tekst zelf, en niet een van buitenaf aangedragen overweging, de richting van die beweging bepaalt. Dit uitgangspunt sluit ook aan bij het communicatieve karakter van de tekst: Genesis 1 was geschreven voor gewone lezers en hoorders in het oude Israël, die de tekst moesten kunnen begrijpen zonder specialistische kennis. Een betekenis van *jôm* die afwijkt van het gangbare, dagelijkse taalgebruik zou voor de oorspronkelijke lezers niet herkenbaar zijn geweest zonder expliciete aanwijzing in de tekst zelf — en die aanwijzing ontbreekt.

In Genesis 1 staat *jôm* niet geïsoleerd, maar binnen een strak gestructureerd narratief kader, waarin tijdsmarkeringen, volgnummering en vaste formules gezamenlijk functioneren. Deze combinatie vraagt om een zorgvuldige benadering van de zinsbouw (syntactisch), de betekenis van woorden (semantisch) en de bredere tekstcontext waarin het woord voorkomt (contextueel).

4.2 Semantisch bereik van *jôm*

In het Hebreeuws kent *jôm* meerdere betekenislagen. Het kan verwijzen naar het daglicht in tegenstelling tot de nacht (Gen. 1:5a), naar een volledig etmaal (Gen. 1:5b), of meer algemeen naar een onbepaalde tijdsperiode (Gen. 2:4). Deze variatie maakt duidelijk dat het woord niet mechanisch kan worden ingevuld, maar contextueel moet worden bepaald.

Wanneer *jôm* echter wordt gecombineerd met een volgnummer, zoals "eerste dag", "tweede dag" enzovoort, verschuift de betekenis vrijwel consequent naar een normale, concrete dag.¹⁶ Deze combinatie komt in het Oude Testament frequent voor en duidt, voor zover uit het bijbels

---

¹⁵ Paul Ricoeur, *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus of Meaning* (Fort Worth: Texas Christian University Press, 1976), 71–88, over de "hermeneutische boog": uitleg beweegt zich dialectisch tussen verklaring (analyse van de tekststructuur zelf) en begrip, waarbij de tekst zelf via die structuur de richting van de interpretatie aangeeft.

¹⁶ C. John Collins, *Genesis 1–4: A Linguistic, Literary, and Theological Commentary* (Phillipsburg, NJ: P&R, 2006), 124–129; vgl. Wayne Grudem, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 295–296. Collins zelf bepleit in dit boek een "analogical days"-lezing, waarin de scheppingsdagen reële, maar mogelijk niet zonder meer met onze kalenderdagen identieke eenheden zijn; het hier aangehaalde punt betreft uitsluitend zijn taalkundige gegevens over *jôm* met volgnummer, niet zijn eigen theologische slotsom.

taalgebruik valt op te maken, consequent een gewone kalenderdag aan. Er zijn geen duidelijke voorbeelden waarin *jôm* met een volgnummer ondubbelzinnig een langere, niet-letterlijke periode aanduidt. Dat zulke voorbeelden ontbreken, bewijst niet dat een langere periode taalkundig onmogelijk zou zijn, maar wel dat daarvoor geen tekstuele steun bestaat. Overeenkomstig het in 4.1 genoemde uitgangspunt dat de meest waarschijnlijke betekenis leidend is, ligt de gewone-dag-lezing van *jôm* in Genesis 1 dan ook het meest voor de hand, tenzij dwingende aanwijzingen van het tegendeel worden aangedragen.¹⁷

4.3 Contextuele inkadering: volgnummering en avond–morgen formule

De context van Genesis 1 bevat twee krachtige interpretatieve ankers: de volgnummering van de dagen en de herhaalde formule “het werd avond en het werd morgen”. Samen vormen ze een duidelijk tijdsraamwerk, waarin de voortgang van de tijd op concrete wijze wordt gemarkeerd.

De avond–morgen formule fungeert daarbij niet slechts als literaire stijlfiguur, maar als expliciete tijdsaanduiding. Zij sluit aan bij de natuurlijke dag structuur zoals die in de menselijke ervaring functioneert: een periode van licht, gevolgd door duisternis, en opnieuw licht. De herhaling van deze formule aan het einde van elke scheppingsdag versterkt het ritmische karakter van het verhaal en verankert de scheppingshandelingen in een herkenbare tijdsorde.

Het samenspel van volgnummering en avond–morgen formule maakt het exegetisch buitengewoon moeilijk om *jôm* hier anders te verstaan dan als een normale dag.

4.4 Vergelijkend bijbels taalgebruik

Het gebruik van *jôm* met een volgnummer in combinatie met avond en morgen komt elders in het Oude Testament niet voor in een betekenis die afwijkt van een gewone dag. In narratieve contexten duidt deze constructie consequent een concreet etmaal aan. Afwijking hiervan zou daarom expliciete tekstuele aanwijzingen vereisen, die in Genesis 1 volledig ontbreken.

Daarbij komt dat in Exodus 20:11 de zesdaagse schepping expliciet wordt verbonden met het menselijke werkritme van zes dagen arbeid en één dag rust. Deze canonieke verbinding ondersteunt een lezing waarin de dagen van Genesis 1 corresponderen met het normale menselijke werkritme.¹⁸

4.5 Genesis 2:4 en de samenvattende functie van *jôm*

Soms wordt gewezen op Genesis 2:4, waar *jôm* lijkt te verwijzen naar een langere periode: “ten dage dat de HEERE God de aarde en de hemel maakte.” Hier fungeert *jôm* echter duidelijk als samenvattende aanduiding van de gehele scheppingsweek. Het betreft geen chronologische beschrijving, maar een retorische samenvatting van het voorafgaande.

---

¹⁷ Douglas F. Kelly, *Creation and Change: Genesis 1.1–2.4 in the Light of Changing Scientific Paradigms* (Fearn, Ross-shire: Christian Focus, 1997), 106–125, die betoogt dat de gewone-dag-lezing als default geldt tenzij de tekst zelf tot een andere lezing dwingt.

¹⁸ Collins, *Genesis 1–4*, 127–129; vgl. Grudem, *Systematic Theology*, 295–299.

Dit gebruik bevestigt juist het normale dag begrip in Genesis 1, omdat het laat zien dat de auteur onderscheid maakt tussen specifieke dagen en een samenvattend gebruik van het woord.

4.6 Conclusie op basis van woordgebruik en zinsstructuur

Op basis van woordbetekenis, zinsbouw, context en de rest van de Bijbel ligt het voor de hand dat *jôm* in Genesis 1 een gewone dag betekent. Hoewel het woord op zichzelf een bredere betekenis kan hebben, stuurt de concrete context de interpretatie duidelijk in een beperkende richting, zonder deze strikt af te dwingen.

Daarmee blijkt dat de lezing van *jôm* als lange tijdsperiode niet primair voortkomt uit de tekst zelf, maar meestal samenhangt met pogingen om de Bijbelse beschrijving te harmoniseren met natuurwetenschappelijke tijdsmodellen. Dit betekent niet dat dergelijke pogingen per definitie onlegitiem zijn, maar wel dat zij hun oorsprong buiten de directe exegetische gegevens van de tekst hebben.

4.7 Theologische implicatie

De taalstructuur van Genesis 1 ondersteunt een lezing waarin de scheppingsweek als historisch wordt verstaan. Deze bevinding heeft belangrijke theologische implicaties, omdat zij de canonieke verbanden met sabbat, Adam, zonde, verlossing en herschepping intact laat. Een semantische herinterpretatie van *yôm* heeft daarom verstrekkende gevolgen voor de innerlijke samenhang van de Bijbelse openbaring.

Bijzondere aandacht verdient de verbinding tussen schepping en sabbat, de plaats van Adam binnen de heilsgeschiedenis, de oorsprong van zonde en dood, en de typologische lijn van eerste schepping naar herschepping in Christus. Wanneer deze verbanden verschuiven, raakt dat niet slechts een detail van de exegese, maar de onderlinge samenhang van centrale Bijbelse thema's.

Daarbij blijft ruimte bestaan voor wetenschappelijke modellen die met de tekst in harmonie zijn, mits de theologische samenhang van de Schrift behouden blijft.

5. Historische en sociaal-culturele exegese

5.1 Inleiding: waarom historische en sociaal-culturele analyse?

Bijbelteksten zijn ontstaan binnen concrete historische, culturele en sociale contexten. Wie de betekenis van Genesis 1 en 2 zorgvuldig wil verstaan, kan daarom niet volstaan met een louter taalkundige of theologische analyse, maar dient ook rekening te houden met de wereld waarin deze tekst functioneerde. Historische en sociaal-culturele exegese helpt om de tekst te lezen zoals de eerste hoorders haar hebben gehoord, en voorkomt dat moderne denkcategorieën onbewust worden terug geprojecteerd in het Bijbelse verhaal.

De scheppingsvertelling van Genesis 1 en 2 is ingebed in de oud-oosterse wereld van Mesopotamië, Egypte en Kanaän. Deze culturen bezaten hun eigen kosmogonieën, tijdsopvattingen en religieuze voorstellingen. Juist tegen deze achtergrond krijgt de bijzondere theologische kracht van Genesis 1 en 2 haar volle scherpte.¹⁹

5.2 Tijdservaring in de oud-oosterse wereld

Het dagelijks leven in de oud-oosterse wereld werd in hoge mate bepaald door het natuurlijke ritme van licht en duisternis. De afwisseling van dag en nacht vormde het fundament van arbeid, rust, cultus en landbouw. In een agrarische samenleving, zonder kunstlicht en moderne technologie, was de zon de primaire tijdsmarker, terwijl avond en morgen het natuurlijke kader boden voor menselijke activiteit.

Deze concrete tijdservaring wordt weerspiegeld in het taalgebruik van Genesis 1. De herhaalde formule “het werd avond en het werd morgen” sluit direct aan bij de ervaringswereld van de eerste hoorders. De scheppingsdagen worden niet gepresenteerd als lange, onbepaalde tijdsperioden, maar als tijdseenheden die herkenbaar zijn binnen het menselijk bestaan. Daarmee plaatst de tekst de schepping bewust binnen het dagelijkse leven van mensen. Dat de taal van de tekst aansluit bij een herkenbare, menselijke tijdservaring, toont op zichzelf nog niet aan dat de scheppingsdagen ook chronologisch bedoeld zijn — diezelfde taal zou immers ook bewust ingezet kunnen zijn binnen een literair-theologisch kader zonder chronologische intentie, zoals het raamwerkmodel veronderstelt (zie 8.2). Dit argument weegt daarom pas ten volle in combinatie met de taalkundige en canonieke bevindingen uit de hoofdstukken 4 en 6.

5.3 Oud-oosterse scheppingsverhalen en het unieke karakter van Genesis

Binnen de culturen van het oude Nabije Oosten circuleerden verschillende kosmogonische mythen, zoals het Babylonische *Enuma Elish* en diverse Egyptische scheppingsvoorstellingen. Deze verhalen beschrijven het ontstaan van de wereld doorgaans als resultaat van strijd tussen

---

¹⁹ John H. Walton, *The Lost World of Genesis One* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2009), 15–35. Walton trekt uit deze contextuele gegevens overigens zijn eigen, functionele lezing van de scheppingsdagen (vgl. 8.4), waarin de tekst primair over Gods inwijding van de kosmos als tempel spreekt en niet over chronologische tijdsduur; het hier aangehaalde punt betreft uitsluitend zijn beschrijving van de oud-oosterse context en het polemische, ontmythologiserende karakter van Genesis, niet die eigen conclusie.

godheden, waarbij chaosmachten worden overwonnen en de kosmos voortkomt uit geweld en conflict.

Genesis 1 en 2 contrasteren scherp met deze mythische tradities. In plaats van strijd en geweld treedt hier het soevereine spreken van één God naar voren, die door Zijn woordorde schept. Er is geen sprake van een strijd tussen goden of van een kosmisch gevecht.²⁰ De schepping ontstaat door goddelijke autoriteit, niet door conflict.

Bovendien haalt Genesis mythen uit de schepping weg. Hemellichamen worden niet voorgesteld als godheden, maar als schepselen die hun plaats ontvangen binnen Gods orde. De natuur wordt niet vergoddelijkt, maar ontdaan van goddelijke status. Daarmee bevrijdt Genesis het wereldbeeld van een wereldbeeld waarin natuurkrachten als goden werden gezien en plaatst het de mens in een verantwoordelijke relatie tot de geschapen werkelijkheid.

5.4 Een duidelijke opeenvolging in de tijd

Waar oud-oosterse mythen vaak tijdloos of cyclisch zijn opgezet, presenteren Genesis 1 en 2 een uitgesproken lineaire tijdsstructuur. De schepping ontvouwt zich in een duidelijk gemarkeerde volgorde van dagen, waarin voortgang, differentiatie en doelgerichtheid centraal staan. Deze ordening verleent aan de geschiedenis richting en betekenis.

De invoering van de weekstructuur is hierbij van fundamenteel belang. Door de schepping in zes dagen te plaatsen, gevolgd door een zevende dag van rust, wordt tijd zelf theologisch geladen. De week wordt niet slechts een praktisch hulpmiddel, maar een goddelijk geschenk dat arbeid, rust en aanbidding structureert.

Deze opeenvolging van tijd vormt een breuk met cyclische tijdsbeleving, waarin gebeurtenissen zich eindeloos herhalen. In plaats daarvan introduceert Genesis een geschiedenis waarin God stap voor stap werkt aan Zijn plan waarin schepping, val, verlossing en voleinding elkaar in een betekenisvolle volgorde opvolgen.

5.5 De sabbatstructuur als sociaal fundament

De instelling van de sabbat vormt niet alleen een theologisch, maar ook een vaste plaats in het gemeenschapsleven. Door de rustdag wordt de menselijke arbeid begrensd en wordt ruimte geschapen voor herstel, gemeenschap en aanbidding. In een context waarin arbeid vaak uitputtend en onbarmhartig was, vormt de sabbat een revolutionaire bescherming van menselijke waardigheid.

De sabbat verleent bovendien structuur aan het sociale leven. Zij schept een gemeenschappelijk ritme waarin alle lagen van de samenleving worden betrokken: mannen en vrouwen, volwassenen en kinderen, slaven en vreemdelingen, zelfs het vee. Zo wordt de scheppingsorde direct verbonden met sociale gerechtigheid.

---

²⁰ Gordon J. Wenham, *Genesis 1–15*, Word Biblical Commentary 1 (Waco, TX: Word, 1987), 26–37.

Deze sociale functie van de sabbat veronderstelt een concreet en herkenbaar tijdsbesef. Een symbolische of sterk geabstraheerde opvatting van de scheppingsdagen zou deze plaats in het dagelijkse leven ondermijnen.

5.6 Historische methode: wat hoorden de eerste hoorders?

De historische methode van exegese stelt de vraag naar tijd, plaats, politieke situatie, genre en sociale spanningen, met als doel te begrijpen wat de tekst betekende voor haar eerste hoorders. Toegepast op Genesis 1 en 2 leidt deze benadering tot een helder inzicht: de oorspronkelijke hoorders verstonden deze tekst niet als poëzie, mythe of abstract theologisch schema, maar als een betrouwbaar verslag van Gods handelen in de geschiedenis.

In een wereld vol mythische kosmogonieën boden Genesis 1 en 2 een radicaal alternatief: één God, één scheppingsdaad, één geordende werkelijkheid. De zesdaagse structuur bood houvast, herkenning en theologische oriëntatie. Zij verankerde Gods handelen in de concrete tijdservaring van het volk.

5.7 Conclusie: schepping in menselijke tijd

De historische en sociaal-culturele analyse maakt duidelijk dat Genesis 1 en 2 de schepping bewust verankeren in menselijke tijdsbeleving. De tekst sluit aan bij het natuurlijke dag-nachtritme, in tegenstelling tot mythische kosmologieën en introduceert een lineaire, doelgerichte tijdsstructuur. Daarmee presenteert Genesis de schepping niet als een abstract kosmisch proces, maar als een concrete historische werkelijkheid die het leven van mensen diepgaand structureert.

Deze bevinding ondersteunt, in combinatie met de taalkundige en canonieke bevindingen uit de andere hoofdstukken, de conclusie dat de scheppingsdagen het meest verantwoord worden verstaan als werkelijke dagen, waarin Gods scheppend handelen zich voltrok binnen een door Hemzelf geschapen en geordende tijd. Deze verankering in menselijke tijdservaring biedt een brug naar hedendaagse wetenschap, die eveneens de complexiteit van tijd en processen erkent.

6. Canoniek-theologische exegese – Schrift met Schrift vergelijken

6.1 Inleiding: waarom canoniek-theologisch lezen?

Een Bijbel brede theologische lezing betekent dat we teksten niet los van elkaar zien, maar binnen het geheel van de Schrift worden verstaan. De Bijbel vormt geen losse verzameling religieuze documenten, maar een heilshistorisch samenhangend geheel, waarin Gods openbaring zich progressief ontvouwt. Genesis 1 en 2 staan daarom niet op zichzelf, maar functioneren als fundamenteel vertrekpunt van een doorlopende heilsopenbaring die via verkiezing, verbond, wet, profeten en vervulling in Christus uitloopt op de herschepping.

De vraag naar de aard van de scheppingsdagen raakt daardoor direct aan centrale theologische thema's, zoals de historiciteit van Adam, de oorsprong van zonde en dood, de structuur van Gods heilsplan en de betekenis van Christus' verlossingswerk. Om deze redenen vormt de canoniek-theologische doordenking het zwaartepunt van dit artikel.²¹

6.2 Het sabbatsgebod: schepping als fundament van Gods wet

Een van de meest directe canonieke lijnen loopt van Genesis 1–2 naar het sabbatsgebod in de Decaloog. In Exodus 20:11 wordt expliciet gesteld dat de zesdaagse schepping en Gods rust op de zevende dag het fundament vormen voor Israëls werk- en rustritme. De parallel tussen Gods arbeid en menselijke arbeid is daarbij structureel en niet symbolisch bedoeld. Het sabbatsgebod ontleent zijn normatieve kracht juist aan de historische realiteit van Gods scheppingsweek.²²

Deze lijn wordt bevestigd in Exodus 31:12–17, waar de sabbat wordt aangeduid als een eeuwig teken van het verbond. Ook hier vormt Gods zesdaagse scheppingswerk de theologische grondslag. Wanneer de scheppingsdagen worden opgevat als lange kosmische perioden, verandert de aard van deze argumentatie: het zes-plus-één-patroon zou dan weliswaar behouden blijven, maar de tekst zou niet langer een werkelijke overeenkomst in tijdsduur tussen Gods werkweek en de menselijke werkweek beschrijven, slechts een overeenkomst in structuur. Exodus 20:11 grondt het menselijke rustgebod echter expliciet in wat God "in zes dagen" deed en waarin Hij "op de zevende dag" rustte — dezelfde tijdseenheid die in het vierde gebod voor de mens wordt voorgeschreven. Deze woordelijke parallel vraagt om een overeenkomst die verder reikt dan structuur alleen.

6.3 Adam, historiciteit en de structuur van verlossing

Het Nieuwe Testament behandelt Adam niet als een symbolische figuur, maar als een historisch persoon, wiens handelen directe gevolgen heeft voor heel de mensheid. Paulus' betoog in

---

²¹ O. Palmer Robertson, *The Christ of the Covenants* (Phillipsburg, NJ: P&R Publishing, 1980).

²² Douglas K. Stuart, *Exodus, The New American Commentary*, vol. 2 (Nashville: Broadman & Holman, 2006), on Exod. 20:8–11.

Romeinen 5 en 1 Korintiërs 15 veronderstelt een werkelijke eerste mens, door wie zonde en dood hun intrede deden, en tegenover wie Christus als laatste Adam staat.²³

De parallel tussen Adam en Christus is een kernstuk van Paulus' leer over verlossing. Zoals de ongehoorzaamheid van de ene mens leidde tot veroordeling voor allen, zo leidt de gehoorzaamheid van de ene Mens tot rechtvaardiging en leven. Deze structuur verliest haar theologische kracht wanneer Adam wordt gereduceerd tot een representatief symbool binnen een reeds bestaande menselijke populatie. De historiciteit van Christus' gehoorzaamheid en opstanding veronderstelt de historiciteit van Adams ongehoorzaamheid en val.

6.4 Dood vóór zonde? De theologische breuklijn

Een cruciale implicatie van lange-dag-modellen is de veronderstelling dat dood, lijden en strijd reeds vóór de zondeval aanwezig waren. Dit staat op gespannen voet met het Bijbelse getuigenis dat de dood haar oorsprong vindt in de zonde. Wanneer de dood deel uitmaakt van Gods oorspronkelijke scheppingsorde, verschuift het theologische kader fundamenteel. De dood wordt dan niet langer primair gezien als vijand, maar als scheppingsinstrument.

Hierdoor verandert ook het karakter van de verlossing. Christus komt dan niet om een indringer te overwinnen, maar om een door God zelf ingestelde orde te transformeren. Deze verschuiving tast het hart van de Bijbelse verlossingsleer aan, waarin Christus juist wordt gepresenteerd als Degene die zonde, dood en vloek definitief overwint.²⁴ Oude-aarde-verdedigers pareren dit doorgaans met een onderscheid tussen dierlijke en menselijke dood, of door te stellen dat de dood weliswaar aanwezig was maar nog geen deel uitmaakte van de voor de mens bestemde "zeer goede" orde (zie 8.1 en 9, Argument 6). Dit onderscheid neemt de theologische spanning echter niet volledig weg, aangezien Romeinen 8 de gehele schepping, niet uitsluitend de mens, bij de gevolgen van de zonde betreft.

6.5 Christus als laatste Adam: herschepping als doel

De canonieke lijn loopt van eerste schepping naar herschepping. Christus wordt door Paulus expliciet aangeduid als de laatste Adam (1 Kor. 15:45), waarmee Hij wordt gepositioneerd als beginpunt van een nieuwe mensheid. Waar de eerste Adam faalde, volbrengt Christus volkomen gehoorzaamheid. De nieuwe schepping in Hem is geen symbolische werkelijkheid, maar een concrete historische realiteit, geworteld in kruis en opstanding.²⁵

Deze typologische structuur onderstreept dat de eerste schepping zelf geen mythische of symbolische constructie is, maar het reële beginpunt van Gods heilsweg. De historiciteit van de herschepping veronderstelt de historiciteit van de eerste schepping.

---

²³ Douglas J. Moo, *The Epistle to the Romans*, NICNT (Grand Rapids: Eerdmans, 1996), 315–360 (on Rom. 5:12–21).

²⁴ Gordon D. Fee, *The First Epistle to the Corinthians*, NICNT (Grand Rapids: Eerdmans, 1987), 802–808 (on 1 Cor. 15:26, 54–57).

²⁵ Fee, *The First Epistle to the Corinthians*, 785–800 (on 1 Cor. 15:45–49).

6.6 Sabbat en eschatologie: van rust tot voleinding

Hebreeën 4 verbindt de sabbatsrust van Genesis 2 met de toekomstige rust van Gods volk. Daarmee krijgt de scheppingsweek een diep eschatologisch perspectief. De zevende dag vormt niet slechts het slot van de schepping, maar ook het doel van de heilsgeschiedenis. De Bijbel beschrijft geen cyclisch tijdsverloop, maar een teleologische beweging waarin schepping, verlossing en herschepping onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

De sabbat functioneert zo als voorafschaduw van de eeuwige rust in de nieuwe hemel en aarde. Wat in Genesis begint, vindt zijn voltooiing in Openbaring.²⁶

6.7 Typologische lijnen: van tuin tot stad

De canonieke ontwikkeling laat een opmerkelijke beweging zien: van de tuin in Genesis naar de stad in Openbaring, van de eerste boom des levens naar de herstelde levensboom, van de eerste rivier naar het levenswater dat uit de troon van God stroomt. Deze lijnen tonen dat de Bijbel geen terugkeer naar het begin beschrijft, maar een verheven vervulling ervan. De eerste schepping is geen eindpunt, maar voorfase van de uiteindelijke herschepping.

6.8 Confessionele verankering: LBCF 4–8

Deze canoniek-theologische lezing sluit nauw aan bij de London Baptist Confession of Faith (1689). In de hoofdstukken 4 tot en met 8 wordt een heilsstructuur ontvouwd waarin schepping, val en verlossing als historische realiteiten worden beleden, en waarin Christus' plaatsvervangend werk het centrum vormt. Daarmee weerspiegelt deze belijdenis de klassieke overtuiging dat Gods handelen in de geschiedenis een reële en objectieve grondslag heeft.²⁷

6.9 Conclusie: canonieke consistentie als toetssteen

De canoniek-theologische analyse maakt duidelijk dat de lezing van Genesis 1 en 2 als beschrijving van zes werkelijke scheppingsdagen het best aansluit bij het geheel van de Schrift. Zij bewaart de innerlijke samenhang van sabbat en schepping, van Adam en Christus, van zonde en verlossing, en van begin en voleinding. Daarmee blijkt opnieuw dat de discussie over de scheppingsdagen geen randkwesitie is, maar raakt aan het hart van de Bijbelse theologie. Deze canonieke consistentie functioneert zo als een zelfstandige toetssteen naast de taalkundige en literaire bevindingen uit de eerdere hoofdstukken: waar een lezing van Genesis 1 en 2 de samenhang van sabbat, Adam, zonde en herschepping intact laat, bevestigt zij daarmee de eerder getrokken conclusie; waar zij die samenhang zou ondermijnen, zou zij juist reden geven om de exegese te herzien. In dit geval wijzen beide lijnen van onderzoek in dezelfde richting, conform het in 2.1 vastgelegde uitgangspunt dat canonieke overwegingen de tekstuele bevindingen mogen aanvullen, maar niet corrigeren.

---

²⁶ G.K. Beale, *A New Testament Biblical Theology: The Unfolding of the Old Testament in the New* (Grand Rapids: Baker Academic, 2011), on the sabbath and new-creation eschatology (cf. Heb. 4).

²⁷ The Second London Baptist Confession of Faith (1689), chaps. 4–8 ("Of Creation," "Of Divine Providence," "Of the Fall of Man, of Sin, and of the Punishment Thereof," "Of God's Covenant," "Of Christ the Mediator").

7. De argumenten vóór lange dagperioden – eerlijke weging en kritische toetsing

7.1 Inleiding: noodzaak van een integere dialoog

Een goede theologische bezinning op Genesis 1 en 2 moet rekening houden met argumenten voor lange dagen. Deze argumenten zijn doorgaans ingegeven door natuurwetenschappelijke bevindingen, met name uit de geologie, kosmologie en biologie. Wie deze gegevens bij voorbaat negeert, loopt het risico het gesprek te verarmen en onnodig te polariseren.²⁸

Tegelijkertijd vereist theologische integriteit dat deze argumenten exegetisch en canoniek kritisch worden getoetst. Niet elke plausibele wetenschappelijke hypothese kan zonder meer normatief zijn voor de uitleg van de Schrift. Het doel van dit hoofdstuk is daarom niet om wetenschap te diskwalificeren, maar om zorgvuldig te onderzoeken in hoeverre de aangedragen argumenten werkelijk dwingen tot een herlezing van Genesis 1 en 2.

7.2 Open vragen in de evolutietheorie – oorsprong van leven

Hoewel de evolutietheorie veel verklaart over aanpassing en diversificatie binnen bestaand leven, blijft de oorsprong van leven zelf (abiogenesis) een open vraag binnen de natuurwetenschap. De overgang van niet-levende materie naar de eerste levende cel is tot op heden niet experimenteel gereproduceerd, ondanks decennia van onderzoek. Deze onopgeloste kernvraag toont de bescheidenheid die wetenschappelijke modellen op dit terrein past, en laat ruimte voor de Bijbelse belijdenis van het leven als een scheppende daad van God.²⁹

7.3 Versnelde processen en tijdsreductie

Uit experimenteel onderzoek in industriële en laboratoriumcontexten is bekend dat chemische en fysische processen aanzienlijk kunnen worden versneld. door verhoging van druk, temperatuur en elektrische spanning. In industriële toepassingen worden langdurige verouderingsprocessen regelmatig gesimuleerd binnen sterk verkorte tijdsintervallen.³⁰

Mijn eigen ervaring in laboratoriumonderzoek heeft dit principe concreet geïllustreerd. Processen die onder normale omstandigheden jaren zouden vergen, konden door verhoogde belasting in korte tijd worden nagebootst. Deze praktijk toont aan dat tijdsduur geen absolute grootte is, maar nauw samenhangt met procesintensiteit en omgevingscondities. Dit vraagt om voorzichtigheid bij het extrapoleren van hedendaagse processen naar onbekende beginsituaties in het verre verleden.

---

²⁸ John H. Walton, *Ancient Near Eastern Thought and the Old Testament* (Grand Rapids: Baker Academic, 2006), pp. 165–190.

²⁹ Tomonori Totani, “Emergence of Life in an Inflationary Universe,” *Scientific Reports* 10 (2020): art. 1671, <https://doi.org/10.1038/s41598-020-58060-0>.

³⁰ Wayne Nelson, *Accelerated Testing: Statistical Models, Test Plans, and Data Analyses* (New York: John Wiley & Sons, 1990), hfdst. 1; vgl. Robert Baboian, red., *Corrosion Tests and Standards: Application and Interpretation*, 2nd ed. (West Conshohocken, PA: ASTM International, 2005).

Een vergelijkbare vraag naar snelheid speelt in de discussie rond de zogenoemde Cambrische explosie, waarin een groot aantal complexe levensvormen in geologische termen zeer plotseling in het fossielenbestand verschijnt, zonder dat daaraan duidelijke geleidelijke voorlopers zijn terug te vinden. Ook dit voorbeeld illustreert dat het tempo van processen niet zonder meer kan worden afgeleid uit de veronderstelde ouderdom van de aarde.³¹

7.4 Catastrofale gebeurtenissen en geologische interpretatie

Recente geologische gebeurtenissen laten zien dat grootschalige sedimentlagen in zeer korte tijd kunnen ontstaan. Catastrofale processen, zoals vulkanische uitbarstingen, aardverschuivingen en overstromingen, zijn in staat om geologische structuren te vormen die morfologisch nauwelijks te onderscheiden zijn van formaties die doorgaans aan lange tijdsperioden worden toegeschreven.³²

Deze observaties maken duidelijk dat stratigrafische patronen niet eenduidig correleren met tijdsduur. Procesdynamiek en intensiteit spelen een minstens zo grote rol als chronologische lengte. Een vaak genoemd voorbeeld is de uitbarsting van Mount St. Helens (1980) in de staat Washington, nabij Portland (VS), waar in korte tijd nieuwe gesteentelagen en geologische structuren werden gevormd. In sommige gevallen leidde latere datering van vers gevormd vulkanisch materiaal tot sterk afwijkende ouderdomsschattingen, wat het belang onderstreept van aannames en uitgangsvoorwaarden binnen dateringsmethoden.³³ Geologen wijzen erop dat dit specifieke geval een bekende, technische beperking illustreert: het laboratorium had zelf al aangegeven dat de gebruikte kalium-argonmethode niet geschikt is voor gesteente jonger dan ongeveer twee miljoen jaar, waardoor overvloedig, nog niet ontsnapt argon uit de vulkanische bron de meting domineerde. Dit weerlegt daarom niet radiometrische datering in het algemeen, maar onderstreept wel dat de betrouwbaarheid van een datering afhangt van of de juiste methode binnen haar geldige toepassingsgebied wordt gebruikt — een aanname die bij dateringen van onbekende, zeer oude gesteenten niet zonder meer te controleren is.

Als positief alternatief voor de standaardgeologische tijdschaal is binnen jonge-aarde-kringen het model van de catastrofale platentektoniek ontwikkeld, waarin een korte periode van extreem versnelde, op hol geslagen plaatbeweging tijdens een wereldwijde zondvloed het grootste deel van de waargenomen sedimentaire en tektonische gegevens zou verklaren.³⁴ Dit model blijft echter, ook onder jonge-aarde-geologen zelf, onderwerp van voortgaande discussie en verfijning, met name over de vraag hoe de daarvoor benodigde warmteafvoer en energiehuishouding binnen het beschikbare tijdsbestek fysisch te verklaren zijn.

---

³¹ Douglas H. Erwin and James W. Valentine, *The Cambrian Explosion: The Construction of Animal Biodiversity* (Greenwood Village, CO: Roberts and Company, 2013).

³² Derek V. Ager, *The Nature of the Stratigraphical Record*, 2nd ed. (Chichester: Wiley, 1981), pp. 35–52; G. Brent Dalrymple, *The Age of the Earth* (Stanford: Stanford University Press, 1991), pp. 89–110.

³³ Steven A. Austin, "Excess Argon within Mineral Concentrates from the New Dacite Lava Dome at Mount St. Helens Volcano," *Creation Ex Nihilo Technical Journal* 10, no. 3 (1996): 335–343; U.S. Geological Survey (USGS), Mount St. Helens: Geological Changes and Rapid Processes.

³⁴ Steven A. Austin, John R. Baumgardner, D. Russell Humphreys, Andrew A. Snelling, Larry Vardiman, and Kurt P. Wise, "Catastrophic Plate Tectonics: A Global Flood Model of Earth History," in *Proceedings of the Third International Conference on Creationism*, ed. R.E. Walsh (Pittsburgh: Creation Science Fellowship, 1994), 609–621; vgl. Andrew A. Snelling, *Earth's Catastrophic Past: Geology, Creation and the Flood*, 2 vols. (Dallas: Institute for Creation Research, 2009).

7.5 Divergerende radiometrische dateringsmethoden

Een bijkomend probleem betreft de onderlinge inconsistentie van verschillende radiometrische dateringsmethoden. In theorie zouden metingen gebaseerd op uiteenlopende isotopensystemen bij dezelfde gesteenten tot vergelijkbare ouderdomsschattingen moeten leiden. In de praktijk blijken deze dateringen regelmatig uiteen te lopen.³⁵

Deze divergenties onderstrepen dat radiometrische dateringen geen directe metingen van absolute ouderdom zijn, maar berekende schattingen binnen complexe theoretische modellen. Zij zijn gevoelig voor factoren zoals isotopische mobiliteit, thermische geschiedenis en initiële samenstelling.

Geowetenschappers ontwikkelden voor dit soort problemen de isochronenmethode, waarbij niet één enkele meting wordt gebruikt, maar meerdere mineralen uit hetzelfde gesteente met verschillende beginconcentraties. Vallen deze metingen op één rechte lijn, dan levert dat zowel een ouderdom als de oorspronkelijke isotopenverhouding op, en het maakt verstoring — zoals het overvloedige argon van 7.4 — in principe zichtbaar. Wanneer bovendien meerdere, natuurkundig onafhankelijke vervalsystemen (bijvoorbeeld uranium-lood, rubidium-strontium en kalium-argon) bij dezelfde gesteenten tot vergelijkbare ouderdomsschattingen convergeren, geldt dat in de geowetenschap als sterke aanwijzing dat een reëel signaal wordt gemeten. Dit verklaart mede waarom mainstream geologen relatief weinig gewicht toekennen aan geïsoleerde afwijkingen zoals bij Mount St. Helens, en waarom schattingen van de ouderdom van de aarde (circa 4,54 miljard jaar) doorgaans niet op één meting, maar op meteorietdateringen met onderling convergerende isotopensystemen berusten.³⁶

Deze methodologische verfijning neemt echter niet alle onzekerheid weg. Ook isochronen en convergerende systemen rusten op aannames die zelf niet rechtstreeks waarneembaar zijn: dat vervalconstanten gedurende miljarden jaren daadwerkelijk constant zijn gebleven, dat gesteenten sinds hun vorming een gesloten systeem vormden zonder uitwisseling van moeder- of dochterisotopen met hun omgeving, en dat schijnbare isochronen niet incidenteel het gevolg zijn van menging van bronnen met verschillende samenstelling in plaats van een werkelijke ouderdom. Voor geen van deze aannames bestaat direct experimenteel bewijs over tijdschalen van miljoenen tot miljarden jaren; hun aanvaarding steunt op consistentie met andere waarnemingen en op de afwezigheid van een aangetoond alternatief, niet op rechtstreekse waarneming van het verleden zelf. Deze fundamentele grens blijft dan ook bestaan, hoe geraffineerd de methode ook wordt.

---

³⁵ Roger C. Wiens, "Radiometric Dating: A Christian Perspective," *American Scientific Affiliation Journal* 54 (2002): 33–45.

³⁶ G. Brent Dalrymple, *The Age of the Earth* (Stanford: Stanford University Press, 1991), 91–127 (isochronenmethode) en 375–401 (convergentie van onafhankelijke isotopensystemen bij meteorietdatering en de schatting van 4,54 miljard jaar); Gunter Faure and Teresa M. Mensing, *Isotopes: Principles and Applications*, 3rd ed. (Hoboken, NJ: Wiley, 2005), hfdst. 5–6, over de aannames van gesloten systemen en constante vervalconstanten waarop deze methoden rusten.

7.6 Methodologische conclusie

De natuurkundige tijdsberekeningen waarop lange-dag-modellen zich beroepen, leveren waardevolle inzichten, maar bezitten geen absoluut normatief gezag voor de uitleg van Bijbelse tijdsaanduidingen. Onbekende beginsituaties, mogelijke versnelde processen en uiteenlopende dateringsuitkomsten noodzaken tot epistemologische bescheidenheid.

Daarmee blijft de exegetische vraag naar de betekenis van *jôm* in Genesis 1 en 2 principieel onaangetast door natuurwetenschappelijke tijdsmodellen.

Deze open vragen in evolutie tonen dat wetenschap zelfkritisch is en hypothesen verfijnt, zonder absolute claims. Dit biedt ruimte voor Bijbelse interpretaties zonder conflict.

7.7 Kosmologie, licht en afstand

Een belangrijk argument voor een zeer oud universum is gebaseerd op kosmologische waarnemingen, zoals kosmische achtergrondstraling en licht afkomstig van sterrenstelsels op enorme afstanden. Volgens gangbare modellen zou licht dat miljoenen of miljarden lichtjaren heeft afgelegd wijzen op een overeenkomstige ouderdom van het heelal. Deze redenering veronderstelt echter dat de lichtsnelheid, ruimtetijdstructuur en kosmologische omstandigheden in het verre verleden identiek waren aan die van nu, en dat afstanden in het universum eenduidig en stabiel kunnen worden vastgesteld.³⁷

Hoewel de moderne kosmologie indrukwekkende modellen heeft ontwikkeld, blijven fundamentele vragen bestaan. Metingen van kosmische afstanden berusten op indirecte methoden en aannames binnen het zogenoemde kosmologische afstands-laddermodel. Eveneens is ons begrip van licht, ruimtetijd en de dynamiek van het universum nog onvolledig. Waarnemingen worden altijd geïnterpreteerd binnen theoretische kaders, die zelf voortdurend worden bijgesteld.

Deze overwegingen betekenen niet dat kosmologische gegevens zonder waarde zijn, maar wel dat conclusies over absolute ouderdom en tijdsdiepte niet los kunnen worden gezien van hun onderliggende aannames. Ook hier is daarom epistemologische voorzichtigheid geboden: kosmologische modellen beschrijven het waarneembare universum, maar geven geen directe, experimenteel verifieerbare toegang tot het oorspronkelijke ontstaan van tijd, ruimte en materie.

7.8 Andere natuurkundige overwegingen

Naast kosmologie worden soms ook andere natuurkundige verschijnselen genoemd. In discussies over de ouderdom van de aarde. Zo wordt gewezen op de afname van het aardmagnetisch veld en op de geleidelijke verwijdering van de maan van de aarde. Metingen tonen aan dat het magnetisch veld van de aarde variaties en afnames kent, terwijl de maan zich momenteel langzaam van de aarde verwijdt. Sommige interpreteren deze verschijnselen als aanwijzingen

---

³⁷ P.J.E. Peebles, *Principles of Physical Cosmology* (Princeton: Princeton University Press, 1993), pp. 280–310.

voor een relatief jonge aarde, omdat een eenvoudige extrapolatie naar zeer lange tijdsperioden tot spanningen kan leiden.³⁸

Tegelijkertijd is voorzichtigheid geboden. Zowel geomagnetisme als de baan van de maan worden beïnvloed door complexe processen, waaronder kernstromingen, magnetische omkeringen, getijdenkrachten en dynamische evenwichten in het aarde-maan-systeem. Wetenschappelijke modellen proberen deze factoren te beschrijven, maar zijn afhankelijk van aannames over begincondities en procesdynamiek in het verleden.

Deze observaties laten zien dat ook natuurkundige gegevens verschillend kunnen worden geïnterpreteerd binnen uiteenlopende tijdsmodellen. Zij onderstrepen opnieuw dat empirische waarnemingen niet automatisch leiden tot één onbetwistbare conclusie over de ouderdom van de aarde, maar dat interpretatiekaders een beslissende rol spelen. Daarom blijft ook hier methodologische bescheidenheid noodzakelijk.

---

³⁸ Ronald T. Merrill, Michael W. McElhinny, and Phillip L. McFadden, *The Magnetic Field of the Earth: Paleomagnetism, the Core, and the Deep Mantle* (San Diego: Academic Press, 1996), hfdst. 4, over de gemeten afname van de veldsterkte sinds ca. 1840 en de complicerende rol van paleomagnetische polenwisselingen; Don L. Anderson, *Theory of the Earth* (Boston: Blackwell, 1989), pp. 212–230.

8. Andere modellen die de zesdaagse schepping herinterpreteren

Naast het lange-dag-model bestaan er meerdere interpretatiekaders die de zesdaagse schepping anders duiden. Voor een evenwichtige beoordeling dienen ook deze modellen niet alleen beschreven, maar ook exegetisch, theologisch en methodologisch gewogen te worden. Het gaat hierbij niet om karikaturering, maar om een eerlijke toetsing aan de tekst, de canon en de theologische samenhang van de Schrift.

8.1 Theïstische evolutie

Het theïstisch evolutionisme stelt dat God de schepping tot stand heeft gebracht door middel van een langdurig evolutionair proces.³⁹ Hierbij worden Genesis 1–2 vaak gelezen als theologisch-symbolische teksten die primair spreken over Gods scheppende betrokkenheid, maar niet over het tijdsverloop of de historische volgorde. Binnen deze benadering wordt soms onderscheid gemaakt tussen een biologische ontwikkeling van de mens en een latere geestelijke roeping van Adam.

Vragen bij dit model gaan vooral over of Adam echt leefde, de oorsprong van zonde en dood, en de verhouding tussen schepping en verlossing. Wanneer de dood reeds vóór de zondeval aanwezig is, verschuift de klassieke Bijbelse structuur waarin de dood als gevolg van de zonde wordt verstaan (Rom. 5). Ook ontstaat spanning met Paulus' parallel tussen Adam en Christus (1 Kor. 15). Daarmee raakt dit model niet slechts de uitleg van Genesis, maar de structuur van het heilshistorische getuigenis.

Dit model ziet evolutie als Gods methode, wat op het eerste gezicht harmonie biedt tussen Schrift en wetenschap. Toch nodigen open vragen binnen de evolutiebiologie, zoals de precieze rol van toeval en noodzaak in het ontstaan van genetische informatie, uit tot verdere theologische doordenking, met name over de vraag hoe dood vóór de zondeval zich verhoudt tot het Bijbelse getuigenis.⁴⁰

8.2 Het kader- of raamwerkmodel

Het zogenoemde framework-model beschouwt de zes dagen niet als chronologische tijdseenheden, maar als een literair-theologisch schema. De dagen vormen volgens deze benadering een thematische ordening (vormen en vullen) waarin Gods scheppingswerk structureel wordt weergegeven, zonder dat een historische tijdsvolgorde wordt beoogd.⁴¹

---

³⁹ Francis S. Collins, *The Language of God: A Scientist Presents Evidence for Belief* (New York: Free Press, 2006), 200–211; vgl. Denis Alexander, *Creation or Evolution: Do We Have to Choose?*, 2nd ed. (Oxford: Monarch Books, 2014).

⁴⁰ Victoria Cochran Xie et al., "Contingency and Chance Erase Necessity in the Experimental Evolution of Ancestral Proteins," *eLife* 10 (2021): e67336, <https://doi.org/10.7554/eLife.67336>.

⁴¹ Meredith G. Kline, "Space and Time in the Genesis Cosmogony," *Perspectives on Science and Christian Faith* 48 (1996): 2–15; vgl. Kline, *Kingdom Prologue* (Overland Park, KS: Two Age Press, 2000), 24–32.

Deze benadering heeft terecht gewezen op de literaire structuur van Genesis 1. Toch blijft de vraag of het narratieve, temporele en verbondsmatige karakter van de tekst hiermee voldoende wordt verklaard. Zoals in 6.2 is toegelicht, grondt Exodus 20:11 het menselijke rustgebod expliciet in wat God "in zes dagen" deed en waarin Hij "op de zevende dag" rustte — dezelfde tijdseenheid die in het vierde gebod voor de mens wordt voorgeschreven. Het raamwerkmodel zou dat patroon weliswaar kunnen behouden, maar niet de werkelijke overeenkomst in tijdsduur tussen Gods werkweek en de menselijke werkweek die deze woordelijke parallel veronderstelt. Daardoor blijft het framework-model exegetisch omstreden.

8.3 De gap-theorie

De gap-theorie veronderstelt een lange tijdsperiode tussen Genesis 1:1 en 1:2, waarin een eerdere schepping zou hebben bestaan die door een catastrofe werd vernietigd, waarna een herschepping volgde in zes dagen. Deze benadering probeert geologische ouderdom te combineren met een letterlijke lezing van de scheppingsdagen.⁴²

Exegetisch biedt de tekst echter weinig expliciete aanwijzingen voor een dergelijke tussenperiode. Vers 2 opent in het Hebreeuws niet met de gebruikelijke verhalende werkwoordsvorm (*wayyiqtol*, "en toen..."), maar met een zogeheten *waw*-disjunctief gevolgd door een zelfstandig naamwoord ("de aarde nu was...") — een grammaticale constructie die doorgaans een beschrijvende achtergrondmededeling bij het voorafgaande inleidt, geen zelfstandige, latere gebeurtenis in de verhaallijn. De eigenlijke verhalende keten begint pas in vers 3. Dat de tekst geen tijdsduur tussen vers 1 en 2 noemt, is bovendien iets anders dan dat zij ruimte biedt voor een tussenliggende periode: afwezigheid van een tijdsaanduiding is geen aanwijzing vóór een verborgen tijdsverloop, zeker niet wanneer de meest voor de hand liggende lezing — een ononderbroken beschrijving — reeds voorhanden is.

Ook de gangbare theologische invulling van de gap-theorie vindt geen steun in de tekst zelf. De uitdrukking "woest en ledig" (*tohu wabohu*) beschrijft in het Hebreeuws een ongevormde, nog onvoltooide staat, niet een verwoeste of geoordeelde staat; vers 2 bevat geen woord dat op oordeel, zonde of vernietiging wijst. De veronderstelling van een eerdere, volledige schepping die door een catastrofe — vaak gekoppeld aan de val van Satan, op basis van Jesaja 14 en Ezechiël 28, teksten die niet over Genesis 1 gaan — werd vernietigd, wordt dus niet door Genesis 1 zelf opgeroepen, maar van buitenaf op de tekst gelegd. Bruce Waltke, wiens Genesis-commentaar ook elders in dit artikel wordt aangehaald, onderbouwde deze afwijzing van de gap-theorie in een uitvoerige exegetische studie, waarin hij zowel grammaticaal als theologisch beargumenteert dat vers 2 de begintoestand direct na Gods scheppingsdaad beschrijft, niet een latere, aparte gebeurtenis.⁴³

---

⁴² Arthur C. Custance, *Without Form and Void: A Study of the Meaning of Genesis 1:2* (Brockville, ON: Custance, 1970); vgl. de populariserende voetnoot bij Gen. 1:2 in *The Scofield Reference Bible*, ed. C.I. Scofield, new and improved ed. (New York: Oxford University Press, 1917), 3.

⁴³ Bruce K. Waltke, "The Creation Account in Genesis 1:1–3: Part II: The Restitution Theory," *Bibliotheca Sacra* 132 (April–June 1975): 136–144; vgl. Waltke en Cathi J. Fredricks, *Genesis: A Commentary* (Grand Rapids: Zondervan, 2001), 59–62, waar Waltke vers 2 leest als beschrijving van de begintoestand direct na vers 1, niet als een latere,

Daarom wordt de gap-theorie in de moderne exegese doorgaans als zwak gefundeerd beschouwd.

8.4 Functionele of tempel-interpretatie

Sommige moderne uitleggers verstaan Genesis 1 primair als een beschrijving van Gods kosmische ordening in termen van functie en bestemming, vergelijkbaar met de inwijding van een tempel.⁴⁴ De nadruk ligt dan niet op materiële oorsprong of tijdsduur, maar op theologische betekenis: God ordent de kosmos als Zijn woonplaats.

Deze benadering werpt waardevol licht op oud-oosterse context en tempeltheologie. Toch blijft de vraag of zij het duidelijke temporele en historische karakter van de tekst voldoende verklaart. Genesis presenteert zich niet uitsluitend als cultische theologie, maar ook als narratief over Gods handelen in de tijd.

8.5 Schijnbare ouderdom ("apparent age")

Een minder gangbare benadering binnen jonge-aarde-kringen stelt dat God de schepping met een ingebouwde ouderdom heeft geschapen, bijvoorbeeld met fossielen, geologische lagen of licht dat reeds onderweg was, waardoor de schepping ouder lijkt dan zij in werkelijkheid is.⁴⁵ Hoewel dit model probeert de spanning tussen waarneming en een jonge schepping te verklaren, roept het ernstige theologische en epistemologische vragen op. Het suggereert dat de geschapen werkelijkheid systematisch een geschiedenis zou tonen die feitelijk niet heeft plaatsgevonden. Dit kan botsen met het bijbelse getuigenis van Gods waarachtigheid en betrouwbaarheid, en ondermijnt het vertrouwen dat de schepping als openbaring van Gods handelen gelezen kan worden. Daarom wordt deze benadering door veel theologen als problematisch beschouwd en doorgaans niet als noodzakelijke of overtuigende verklaring gezien.

Dit model erkent de waarnemingen serieus, maar de voortdurende ontdekking van nieuwe soorten en de rijkdom aan biodiversiteit herinneren er ook op zichzelf al aan dat Gods schepping van een grote, doorgaande complexiteit getuigt, zonder dat daarvoor een verklaring in termen van schijnbare ouderdom nodig is.⁴⁶

8.6 Samenvattende evaluatie van de modellen

Deze modellen zoeken elk op hun eigen wijze harmonie tussen Bijbel en wetenschap. Het is daarbij goed te bedenken dat ook binnen de evolutiebiologie zelf voortdurend vragen open blijven

---

aparte gebeurtenis.

⁴⁴ John H. Walton, *The Lost World of Genesis One: Ancient Cosmology and the Origins Debate* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 2009), 71–92.

⁴⁵ Philip Henry Gosse, *Omphalos: An Attempt to Untie the Geological Knot* (London: John Van Voorst, 1857), de klassieke, negentiende-eeuwse formulering van dit model.

⁴⁶ Xin Li, Ding Yang, Liang Wang, and John J. Wiens, "The Past and Future of Known Biodiversity: Rates, Patterns, and Projections of New Species over Time," *Science Advances* 11, no. 49 (2025): ead3071, <https://doi.org/10.1126/sciadv.adz3071>.

staan, bijvoorbeeld rond verschijnselen als convergente evolutie, die het klassieke beeld van een enkele, vertakkende levensboom compliceren. Dit laat zien dat de wetenschap zelf in ontwikkeling blijft, wat ruimte biedt voor een theologisch verantwoorde en consistente lezing van de Schrift.⁴⁷

Wanneer deze modellen gezamenlijk worden beoordeeld, blijkt dat zij elk proberen spanning te overbruggen tussen Bijbelse tekst en natuurwetenschappelijke interpretaties. Toch verschilt hun exegetische en theologische draagkracht aanzienlijk. Sommige benaderingen leggen sterk accent op literair-theologische structuur, andere op harmonisatie met wetenschappelijke tijdsmodellen, en weer andere op apologetische verklaringen van waarnemingsgegevens.

De centrale vraag blijft echter of deze modellen recht doen aan de tekst zelf, aan de canonieke samenhang en aan de theologische structuur van schepping, zonde, verlossing en herschepping. Waar deze samenhang onder druk komt te staan, blijkt dat de discussie over de scheppingsdagen uiteindelijk niet slechts exegetisch of natuurwetenschappelijk is, maar diep theologisch van aard.

---

⁴⁷ Vincent Daubin and Gergely J. Szöllősi, "Horizontal Gene Transfer and the History of Life," Cold Spring Harbor Perspectives in Biology 8, no. 4 (2016): a018036.

9. Oude aarde en jonge aarde — een systematische beschouwing

Argument 1 — De betekenis van “dag” (yom)

Veel verdedigers van een oude aarde beginnen bij de semantiek van het Hebreeuwse woord yom. Zij stellen dat yom niet noodzakelijk een etmaal van 24 uur betekent, maar ook een langere periode kan aanduiden. Deze interpretatie opent de mogelijkheid dat Genesis 1 lange scheppingsfasen beschrijft.

Een vroege stem hierin was Origenes (ca. 185–254), een Alexandrijnse theoloog en bijbeluitlegger, die betoogde dat de scheppingsdagen niet letterlijk konden zijn, onder meer omdat de zon pas op de vierde dag verschijnt. Augustinus van Hippo (354–430), kerkvader en bisschop van Hippo, ging nog verder en stelde dat God mogelijk in één ogenblik schiep en dat de zes dagen een logische ordening beschrijven, geen tijdsduur. In de moderne tijd verdedigde Gleason Archer (1916–2004), een evangelisch oudtestamenticus, een zogeheten Day-Age interpretatie waarin de dagen lange tijdperken voorstellen. Hugh Ross (geb. 1945), astrofysicus en christelijk apologet, zag de dagen als opeenvolgende scheppingsfasen in een oud universum. John Lennox (geb. 1943), wiskundeprofessor aan Oxford en bekend apologet, stelde dat Genesis leert dát God schiep, maar niet noodzakelijk hoelang dit duurde.

Jonge-aarde verdedigers wijzen daartegenover op de herhaalde formule “avond en morgen” en de nummering van de dagen, die in het Oude Testament vrijwel altijd een gewone dag aanduiden. Bovendien zien zij in Exodus 20:11 een duidelijke koppeling tussen Gods scheppingsweek en de menselijke week. De zwakte van het oude-aarde standpunt ligt hier in het feit dat de tekststructuur van Genesis 1 inderdaad sterk een gewone dag suggereert, waardoor de langere interpretatie soms als harmonisatie achteraf kan overkomen.⁴⁸

Argument 2 — De zon verschijnt pas op de vierde dag

Oude-aarde uitleggers merken op dat de zon pas op dag vier wordt genoemd, terwijl er al “avond en morgen” zijn op de eerste drie dagen. Dat lijkt moeilijk te rijmen met gewone aardse dagen. Al Justinus de Martelaar (ca. 100–165), een vroege christelijke apologet, wees op deze spanning. Origenes gebruikte hetzelfde argument om een niet-letterlijke lezing te verdedigen. In moderne tijd stelde Hugh Ross dat de zon al bestond maar pas zichtbaar werd toen de atmosfeer opklaarde.

Jonge-aarde critici antwoorden dat God licht kan geven zonder zon, zoals in Openbaring 21, en dat de tekst zegt dat God de lichten “maakte”, niet dat ze slechts zichtbaar werden. De oude-aarde uitleg wordt hier kwetsbaar omdat de gedachte van een al bestaande maar onzichtbare zon niet expliciet in de tekst staat.⁴⁹

---

⁴⁸ Origenes, *De Principiis* (IV.3.1); Augustinus, *De Genesi ad Litteram* (Boek IV–V); Gleason L. Archer, *A Survey of Old Testament Introduction* (1974), p. 187–189; Hugh Ross, *The Genesis Question* (2001), hfdst. 7; John C. Lennox, *Seven Days That Divide the World* (2011); James B. Jordan, *Creation in Six Days* (1999); Douglas Kelly, *Creation and Change* (1997); John C. Whitcomb & Henry M. Morris, *The Genesis Flood* (1961).

Argument 3 — Gods zevende dag duurt voort

Op basis van Hebreeën 4 betogen sommige oude-aarde theologen dat Gods sabbatsrust nog voortduurt en dus langer is dan 24 uur. Als de zevende dag geen gewone dag is, waarom de eerste zes dan wel? Augustinus zag Gods rust als een blijvende toestand. Meredith Kline (1922–2007), reformatorisch theoloog en grondlegger van de zogeheten framework-hypothese, beschouwde de scheppingsweek als een theologisch patroon. Lennox gebruikt hetzelfde argument.

Jonge-aarde uitleggers antwoorden dat Hebreeën 4 theologisch spreekt over Gods rust, niet chronologisch, en dat dit aansluit bij wat in 3.5 al werd vastgesteld: het ontbreken van de avond-morgenformule bij dag zeven markeert een bewuste theologische accentuering binnen een overigens consequent chronologisch patroon, niet een aanwijzing dat de voorgaande dagen evenmin gewone dagen zouden zijn. Tegelijk laat juist deze tekst zien dat de Schrift zelf bereid is om dagtaal rond de schepping in een theologisch geladen, niet-chronologische betekenis in te zetten wanneer daar aanleiding toe is — wat een absolute, uitzonderingsloze claim dat "dag" in scheppingscontext altijd letterlijk moet zijn, enigszins relativeert. Het argument blijft daarom methodologisch bruikbaar voor de oude-aarde-positie, ook al draagt het die positie niet zelfstandig.⁵⁰

Argument 4 — Genesis 1 als literaire structuur

Sommige verdedigers van een oude aarde zien in Genesis 1 een literaire opbouw: dag 1–3 vormen de domeinen, dag 4–6 vullen ze. Deze visie werd in beginsel al verwoord door Gregorius van Nyssa (ca. 335–395), een Cappadocische kerkvader, die de schepping als een rationeel geordend geheel zag. Augustinus zag eveneens een logische, niet strikt chronologische volgorde. Meredith Kline werkte dit uit tot een expliciete framework-hypothese. Timothy Keller (1950–2023), presbyteriaans predikant en schrijver, stond open voor deze literaire lezing en benadrukte dat Genesis vooral leert wie de Schepper is en waarom Hij schiep.

Jonge-aarde uitleggers erkennen de literaire structuur, maar stellen dat literair en historisch elkaar niet uitsluiten. Zij wijzen erop dat het Nieuwe Testament Genesis historisch behandelt. Het zwakke punt van de framework-benadering is dat zij soms de historische dimensie lijkt te relativiseren.⁵¹

Argument 5 — Schepping buiten menselijke tijd

Oude-aarde denkers benadrukken dat God buiten de tijd staat en dat de scheppingsdagen Gods werk beschrijven, niet menselijke tijdsmeting. Clemens van Alexandrië (ca. 150–215) zag de

---

⁴⁹ Justinus Martelaar, *Dialogue with Trypho*, §59–60; Origenes, *De Principiis* (IV.3.1); Hugh Ross, *Navigating Genesis* (2014), hfdst. 5; Jonathan Sarfati, *Refuting Compromise* (2004), hfdst. 7.

⁵⁰ Augustinus, *Confessiones* XIII.36–37; Hebreeën 4; Meredith G. Kline, "Because It Had Not Rained" (WTJ 1958) en *Kingdom Prologue* (2000); John Lennox, *Seven Days That Divide the World*; Robert L. Reymond, *A New Systematic Theology* (1998), pp. 393–395.

⁵¹ Gregorius van Nyssa, *On the Making of Man*; Augustinus, *De Genesi ad Litteram*; Meredith G. Kline, *Kingdom Prologue* (framework-hypothese); Henri Blocher, *In the Beginning* (1984); Timothy Keller, *The Reason for God* (2008); Wayne Grudem, *Systematic Theology* (1994), pp. 295–302.

schepping als één goddelijke daad die zich in de tijd ontvouwt. Augustinus sprak over *rationes seminales*, ingeschapen kiemen waardoor de schepping zich ontwikkelt. Norman Geisler (1932–2019), een invloedrijk apologete en filosoof, stelde dat Gods werkweek niet identiek hoeft te zijn aan menselijke tijd.

Jonge-aarde critici merken op dat Genesis juist een tijdsverloop beschrijft en dat dit argument meer filosofisch dan exegetisch is.⁵²

Argument 6 — Dierlijke dood vóór de zondeval

Veel oude-aarde apologeten accepteren dat dierlijke dood al vóór Adam bestond. Hugh Ross ziet fossielen als getuigen van een lange geschiedenis van dierlijk leven en dood. John Lennox maakt onderscheid tussen menselijke en dierlijke dood. Francis Collins (geb. 1950), geneticus en christelijk denker, beschouwt fossielen als deel van een lange biologische geschiedenis waarin God werkt.

Jonge-aarde verdedigers stellen dat “zeer goed” geen dood kan omvatten en dat Romeinen 8 suggereert dat de hele schepping door de zonde werd getroffen. Hier ligt een van de zwaarste theologische spanningen binnen het oude-aarde model, omdat het verband tussen zonde en dood minder direct wordt.⁵³

Argument 7 — De twee boeken van God

Het principe dat God zowel in Schrift als in natuur spreekt werd al verwoord door Augustinus, die waarschuwde voor bijbeluitleg die duidelijk waarneembare werkelijkheid ontkent. Hugh Ross en Norman Geisler maakten dit tot een centrale apologetische lijn: ware Schrift en ware natuur kunnen niet in conflict zijn.

Jonge-aarde denkers benadrukken daarentegen dat de Schrift de norm is en dat natuurinterpretaties feilbaar zijn. Het risico voor het oude-aarde model is dat wetenschap de exegese gaat sturen.⁵⁴

Argument 8 — Adam en chronologie

Klassieke oude-aarde apologeten houden vast aan een historische Adam, maar plaatsen hem vaak verder terug in de tijd. Hugh Ross dateert Adam grofweg tussen 10.000 en 50.000 jaar geleden. Archer en Lennox achten de genealogieën van Genesis 5 en 11 mogelijk selectief. Collins laat in sommige modellen zelfs een bredere menselijke populatie vóór Adam toe. De

---

⁵² Clemens van Alexandrië, *Stromata* VI.16; Augustinus, *De Genesi ad Litteram* V.5–7 (*rationes seminales*); Norman L. Geisler, *Systematic Theology*, Vol. 2: *God/Creation* (2003), pp. 642–650; John MacArthur, *The Battle for the Beginning* (2001).

⁵³ Hugh Ross, *Creation as Science* (2006); John Lennox, *Seven Days That Divide the World*; Francis S. Collins, *The Language of God* (2006); John C. Whitcomb, *The Early Earth* (1972); Terry Mortenson (red.), *Coming to Grips with Genesis* (2008).

⁵⁴ Augustinus, *De Genesi ad Litteram* I.19–20; Hugh Ross, *The Creator and the Cosmos* (2018); Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics* (1999), lemma “Two Books”; Cornelius Van Til, *The Defense of the Faith* (1955).

vroege kerkvaders, waaronder Augustinus en Origenes, zagen Adam wel als eerste mens en kenden geen pre-Adamische mensentheorie.

Jonge-aarde uitleggers beschouwen Genesis 5 en 11 als vrijwel aaneengesloten chronologie en dateren Adam rond 4000 v.Chr. Het zwakke punt van het oude-aarde model ligt hier in de duidelijke leeftijden bij geboorte in de genealogieën, die hiaten minder vanzelfsprekend maken.⁵⁵ Het jonge-aarde model kent op dit punt echter een eigen, spiegelbeeldig probleem: de Masoretische tekst, de Samaritaanse Pentateuch en de Septuagint geven onderling afwijkende getallen in diezelfde genealogieën, wat een strikte, tot op het jaar nauwkeurige datering zoals die van Ussher (4004 v.Chr.) zelf ook bemoeilijkt. Beide posities moeten dus rekening houden met tekstuele complicaties binnen de genealogische gegevens zelf.⁵⁶

Op genetisch vlak wordt tegen een recent begin van de mensheid vaak aangevoerd dat de waargenomen genetische diversiteit een populatiebottleneck van twee individuen zou uitsluiten. Deze aanname is echter minder onomstreden dan vaak wordt voorgesteld: geneticus Richard Buggs heeft de onderliggende populatiegenetische methodologie van dit argument, zoals uitgewerkt door Dennis Venema, gefundeerd bekritiseerd.⁵⁷ Aan jonge-aarde-zijde is bovendien onderzoek gepubliceerd naar mutatiesnelheden in mitochondriaal DNA en het Y-chromosoom, dat een gemeenschappelijke menselijke oorsprong binnen enkele duizenden jaren zou ondersteunen — al blijft ook dit onderzoek zelf onderwerp van methodologische discussie, onder meer omdat het doorgaans Neanderthalers en Denisovamensen buiten de analyse laat.⁵⁸

Kritische beschouwing van het jonge-aarde model

Het jonge-aarde model staat sterk in zijn eenvoudige, directe lezing van Genesis, zijn duidelijke chronologie en zijn krachtige theologische verband tussen zonde, dood en verlossing. Het is intern consistent en sluit nauw aan bij een traditionele interpretatie.

Tegelijk staat het onder druk bij de integratie van natuurgegevens, zoals astronomische afstanden, radiometrische dateringen en geologische lagen. Alternatieve modellen bestaan, maar zijn binnen de academische wetenschap sterk betwist. Exegetisch zijn er ook vragen rond de zevende dag, de literaire structuur van Genesis en enkele tekstuele nuances.⁵⁹

---

⁵⁵ Hugh Ross, *Who Was Adam?* (2005); Gleason Archer, *Encyclopedia of Bible Difficulties* (1982), p. 68–70; John Lennox, *Seven Days That Divide the World*; Francis Collins, *The Language of God*; James Ussher, *Annales Veteris Testamenti* (1650); Jonathan Sarfati, *The Genesis Account* (2015).

⁵⁶ Gerhard Larsson, "The Chronology of the Pentateuch: A Comparison of the MT and LXX," *Journal of Biblical Literature* 102, no. 3 (1983): 401–409, over de afwijkende genealogische getallen in Genesis 5 en 11 tussen de Masoretische tekst, de Samaritaanse Pentateuch en de Septuagint.

⁵⁷ Richard Buggs, "Adam and Eve: A Tested Hypothesis?" *Nature Ecology & Evolution Community* (2017), richardbuggs.com; vgl. Dennis R. Venema and Scot McKnight, *Adam and the Genome: Reading Scripture after Genetic Science* (Grand Rapids: Brazos Press, 2017), hfdst. 3.

⁵⁸ Nathaniel T. Jeanson, *Traced: Human DNA's Big Surprise* (Green Forest, AR: Master Books, 2022); Jeanson and Ashley D. Holland, "Evidence for a Human Y Chromosome Molecular Clock: Pedigree-Based Mutation Rates Suggest a 4,500-Year History for Human Paternal Inheritance," *Answers Research Journal* 12 (2019): 393–404; vgl. de methodologische kritiek in "On the Creationist View on mtDNA," *Answers Research Journal*, over het uitsluiten van Neanderthaler- en Denisova-data uit Jeansons analyses.

⁵⁹ Henry M. Morris, *Scientific Creationism* (1974); Whitcomb & Morris, *The Genesis Flood* (1961); Ken Ham, *The Lie: Evolution* (1987); Davis A. Young, *Christianity and the Age of the Earth* (1982); Mark Noll, *The Scandal of the*

Slotbeschouwing

Het debat tussen oude en jonge aarde draait uiteindelijk om de vraag welke spanning zwaarder weegt: spanning met bepaalde exegetische lezingen, of spanning met natuurgegevens. Oude-aarde apologeten proberen Schrift en natuur te harmoniseren, maar moeten daarvoor, zoals de acht argumenten hierboven laten zien, op vrijwel elk punt afwijken van de meest voor de hand liggende lezing van de tekst — een lezing die, zoals in de voorgaande hoofdstukken is onderbouwd, taalkundig, literair, historisch en canonic juist consistent naar gewone scheppingsdagen wijst. Jonge-aarde verdedigers bewaren daarentegen een eenvoudige en coherente Bijbellesing die nauw aansluit bij hoe de tekst zichzelf presenteert, maar staan voor aanzienlijke natuurwetenschappelijke uitdagingen die in hoofdstuk 7 eerlijk zijn gewogen.

Dat de bewijslast primair bij de oude-aarde-positie ligt, volgt direct uit het in 2.1 en 4.1 vastgelegde uitgangspunt dat de meest waarschijnlijke betekenis van de tekst het vertrekpunt vormt, tenzij dwingende tekstuele aanwijzingen tot een andere lezing nopen. De voorgaande hoofdstukken hebben laten zien dat deze meest waarschijnlijke lezing — gewone, opeenvolgende scheppingsdagen — consistent naar voren komt uit de taalkundige data (jôm met volgnummer), de literaire structuur (de zes-plus-één-opbouw met avond-morgenformule), de historische en sociaal-culturele inbedding, én de canonieke doorwerking naar sabbat, Adam en Christus. Wie deze lezing wil verlaten, draagt daarom de last om aan te tonen dat de tekst zelf — niet alleen externe wetenschappelijke overwegingen — tot die andere lezing dwingt. Zoals de acht argumenten hierboven laten zien, slaagt geen van de aangevoerde oude-aarde-argumenten in die taak: zij tonen doorgaans aan dat een langere lezing mogelijk zou kunnen zijn, maar niet dat de tekst die lezing zelf oproept. Dat onderscheid — tussen wat een tekst toelaat en wat een tekst vereist — vormt de kern van waarom de bewijslast hier asymmetrisch verdeeld is. Dat betekent dat de externe wetenschappelijke evidentie zo zwaarwegend zou moeten zijn dat zij de brontekst niet slechts aanvult, maar volledig overschaduwet, voordat zij grond zou kunnen bieden om van de meest waarschijnlijke lezing af te wijken.

De kernvragen blijven: zijn de scheppingsdagen gewone dagen, bestond dood vóór de zondeval, en vormen de genealogieën een volledige chronologie? Rond deze drie punten concentreert zich vrijwel het gehele debat, en op elk van deze drie punten blijkt de jonge-aarde-lezing exegetisch het meest verantwoord, ook al vraagt zij, zoals hoofdstuk 7 liet zien, om zorgvuldigheid in de omgang met natuurwetenschappelijke gegevens.

Evangelical Mind (1994); John H. Walton, *The Lost World of Genesis One* (2009); C. John Collins, *Genesis 1–4: A Linguistic, Literary, and Theological Commentary* (2006); Henri Blocher, *In the Beginning*; Kenneth Keathley & Mark Rooker, *40 Questions About Creation and Evolution* (2014).

10. Pastorale bezinning – ruimte, vertrouwen en nederigheid

De bezinning op de scheppingsdagen raakt niet alleen exegetische en theologische vragen, maar heeft ook een duidelijke pastorale dimensie. Voor veel gelovigen vormt de spanning tussen Bijbelse scheppingsleer en moderne wetenschappelijke modellen een bron van verwarring of innerlijke onrust. Sommigen ervaren het gevoel te moeten kiezen tussen intellectuele integriteit en trouw aan de Schrift. Juist daarom vraagt dit onderwerp om een benadering die niet polariseert, maar uitnodigt tot vertrouwen, geduld en geestelijke rijping.

Een pastorale benadering erkent allereerst de grenzen van menselijke kennis. Zowel theologie als natuurwetenschap werken met modellen, veronderstellingen en interpretatiekaders. Geen van beide beschikt over alomvattende kennis. Deze erkenning nodigt uit tot intellectuele nederigheid en voorkomt dat voorlopige inzichten worden verheven tot absolute waarheden.

Tegelijkertijd vraagt pastorale zorg om helderheid. Ruimte voor zoeken betekent niet dat alle interpretaties gelijkwaardig zijn. Vertrouwen op Gods openbaring houdt in dat de Schrift een normatief gezag behoudt in vragen van geloof en leer. Juist deze overtuiging biedt houvast en rust, omdat zij de gelovige niet afhankelijk maakt van steeds wisselende wetenschappelijke paradigma's, maar verankert in Gods betrouwbare Woord.

Binnen de geloofsgemeenschap is het van belang dat er ruimte is voor gesprek zonder angst voor veroordeling. Verschillende posities binnen het scheppingsdebat mogen niet leiden tot verdeeldheid, maar vragen om wederzijds respect en liefde. Tegelijk mag pastorale voorzichtigheid niet ontaarden in theologische vaagheid. Waar de kern van het evangelie wordt geraakt, is zorgvuldige onderscheiding noodzakelijk.

De scheppingsweek nodigt bovendien uit tot verwondering. Zij richt de blik niet primair op mechanismen en processen, maar op de Schepper Zelf. Verwondering beschermt tegen de neiging om alles te willen beheersen of verklaren en opent ruimte voor aanbidding. In die zin zijn Genesis 1 en 2 niet alleen een bron van kennis, maar ook van lofprijzing.

11. Slotbeschouwing – eerbied, verwondering en vertrouwen

Wetenschap en Bijbel staan uiteindelijk niet vijandig tegenover elkaar, maar mogen met elkaar in gesprek blijven. Dat wetenschappelijke modellen in beginsel herzienbaar zijn — een kernkenmerk dat Popper reeds beschreef⁶⁰ — en dat zelfs binnen gevestigde disciplines als de evolutiebiologie voortdurend nieuwe vragen opduiken, bijvoorbeeld rond de onvoorspelbaarheid van selectiedruk in wisselende omgevingen⁶¹, herinnert eraan dat ook de natuurwetenschappelijke beschrijving van de werkelijkheid, ondanks haar reële verklaringskracht, nooit tot een absoluut en volledig sluitend beeld komt. Dit betekent niet dat elke wetenschappelijke conclusie even onzeker is: waar onafhankelijke methoden convergeren, zoals in hoofdstuk 7 bij radiometrische datering werd besproken, weegt het bewijs zwaarder dan bij een geïsoleerde meting. Het betekent wel dat geen enkel model, hoe goed onderbouwd ook, de plaats van Gods openbaring kan innemen als laatste norm voor waarheid. Dit opent ruimte voor het Bijbelse perspectief, waarin God als Schepper de orde van Zijn schepping draagt en onderhoudt. Beide domeinen kunnen elkaar zo verrijken, wat uiteindelijk leidt tot een diepere aanbidding van de Schepper.

Deze meerdimensionale bezinning op Genesis 1 en 2 heeft laten zien dat de vraag naar de scheppingsdagen niet losstaat van fundamentele hermeneutische en theologische keuzes. De analyse van genre, taal, historische context en canonieke samenhang wijst in samenhang in de richting van een lezing waarin de scheppingsdagen worden verstaan als werkelijke dagen. Deze lezing blijkt niet alleen exegetisch verantwoord, maar ook theologisch consistent en pastoraal dragend.

Daarmee is niet gezegd dat alle vragen zijn opgelost. De Bijbel nodigt niet uit tot speculatieve reconstructies van het verleden — of die nu van oude-aarde- of van jonge-aarde-zijde komen — maar tot vertrouwen in Gods openbaring. Waar grenzen worden bereikt, is eerbied passender dan uitlegdrang. De erkenning dat God meer weet dan wij, vormt geen zwakte, maar een wezenlijk element van geloof.

Het doel van dit artikel was niet om een strijdtekst te schrijven, maar om bij te dragen aan een zorgvuldige bezinning waarin Schriftgezag, theologische samenhang en intellectuele eerlijkheid samenkomen. Wanneer de schepping wordt benaderd vanuit eerbied voor Gods Woord, groeit niet alleen inzicht, maar ook verwondering over Gods werken.

Uiteindelijk leidt de scheppingsweek niet tot zelfverzekerde conclusies, maar tot aanbidding. De God die sprak en het was er, is dezelfde God die in Christus herschept wat gebroken is. In dat vertrouwen mag de kerk leven, werken en hopen, tot de dag waarop geloof overgaat in aanschouwen.

---

⁶⁰ Karl R. Popper, *The Logic of Scientific Discovery* (London: Routledge, 2002), 18–27, 40–44.

⁶¹ Graham Bell, “Fluctuating Selection: The Perpetual Renewal of Adaptation in Variable Environments,” *Philosophical Transactions of the Royal Society B* 365, no. 1537 (2010): 87–97.